

Habari Ngema yereze Matwaya

Mwanzo

Matwaya ákiwa Yahudi, nripisi nsoko wa kazi za waRoma, ndimana akifezeyiwa na Mayahudi wenziwe! Iye kalawirira kuwa nfulati wa Insa, airini ákiwa walii na mwenziwe Insa kwa muda wa myaka mitatu. Eci kitabu-ci iye kawandikira Mayahudi ipate awambire kuhusu uhai na kufwa pamoja na kufufuka ka Insa. Evi ndi vyaakisowera pakulu mwaakipita akiwafunda wanu, na kulavya ushahidi wa maajuzza mengi awenye atendánga Insa. Ákolota noyvo kuwa atimíze vibushuriwe nTaureti kweli-kwelini ndi Insa Almasihi.

Rikolo ra Insa Almasihi

¹ Eci ndi kitabu ca rikolo ra Insa Almasihi, ujukulu wa Daudi, ujukulu wa Iburahima. Eku ndi kufulatana ka rikolo rake:

² Iburahima kampongola Izaki,
Izaki kampongola Yankubu,
Yankubu kampongola Yuda pamoja na wanduze,
³ Yuda kampongola Paresi na Zera, wana wa
Tamari;

Paresi kampongola Hesironi,
Hesironi kampongola Arama,
⁴ Arama kampongola Aminadabu,
Aminadabu kampongola Nashoni,
Nashoni kampongola Salmoni,

⁵ Salmoni kampongola Bowazi, mwana wa Rahabu;

Bowazi kampongola Obedi, mwana wa Ruti;

Obedi kampongola Yese,

⁶ na Yese kampongola Daudi, ajire akiwa nfalume.

Daudi kampongola Selemani, mwana wa muka wa Uriya*.

⁷ Selemani kampongola Rehoboyamu,

Rehoboyamu kampongola Abiya,

Abiya kampongola Asa,

⁸ Asa kampongola Yehoshafati,

Yehoshafati kampongola Yoram,

Yoram kampongola Uziya,

⁹ Uziya kampongola Yotamu,

Yotamu kampongola Ahazi,

Ahazi kampongola Hezekiya,

¹⁰ Hezekiya kampongola Manase,

Manase kampongola Amoni,

Amoni kampongola Yosiya,

¹¹ Yosiya, wakati wasamisiwe akiperekiwa Babiloniya[†],

kampongola Yekoniya na wanduze.

¹² Bandi yakusamisiwa kuka Babiloniya,

Yekoniya kampongola Shealtiyeli,

Shealtiyeli kampongola Zerubabeli,

¹³ Zerubabeli kampongola Abihudi,

Abihudi kampongola Eliyakimu,

Eliyakimu kampongola Azori,

---

* **1:6** Daudi kâzinga na Batisheba muka wa Uriya. Ikisa wakilombana akimpongoriwa Selemani. (Ona 2 Samuweli 11.) † **1:11** Mayahudi wasamisiwa Iziraeli wikiperekiwa Babiloniya kwa sababu ya kubisha âmuri za Mwenyezimungu. Babiloniya rero inti ya Bugudadi.

14 Azori kampongola Zadoki,
Zadoki kampongola Akimu,
Akimu kampongola Elihudi,

15 Elihudi kampongola Eleazari,
Eleazari kampongola Matani,

Matani kampongola Yankubu,

16 Yankubu kampongola Yusufu, nlume wa
Mariyamu,

ampongore Insa, etiwa Almasihi.

17 Basi vizazi piya mwanzo wa Iburahima mpaka Daudi vipita vizazi kumi na vine. Mwanzo wa Daudi mpaka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya vipita vizazi kumi na vine. Na tangu ka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya mpaka wakati wa Almasihi vipita vizazi‡ kumi na vine.

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

18 Sambu, kupongoriwa ka Insa Almasihi§ kukuna javi: Mariyamu mamaye Insa, kâpofiwa na Yusufu, falakini saanamba kunlomba, Mariyamu kariwonerera emite kwa nguvu ya Roho Takatifu, we!

19 Yusufu nlumake, kwa kuwa mukweli na kutowa kusaka kumwanziri, akanzimiya kumwasa kisiiri-siiri.

20 Falakini iye, paakiwaza kutenda javire, kwa mpunde noure, laika wa Mola kanjira akilota, akimwambira javi: “Yusufu ujukulu wa Daudi! Usofeleye kunlomba Mariyamu nkawako, konta

---

‡ 1:17 Kizazi ndi muda mmoja wawainshi wanu mpaka piya kufwa kuja kuinshi wanu wengine. § 1:18 “Almasihi” zina rengine ra Insa, mana ake Mwenye alaiziriwe kuperekiwa na Mwenyezimungu kuwavusha wanu.

waasaka kupongola-yo ampongola kwa uwezo wa Roho Takatifu.

²¹ Iye ampongola mwana nlume na ujuzi umwite zina rake Insa*, konta iye awavusha wanu wake nkati ya madambi awo.”

²² Basi piya vikuna ipate utimiziwe usowezi wasowere Mola julu ya nabii†, akamba:

²³ “Onani! Mwari mmoja wa bikira akuja kwimita,
ampongola mwana nlume,
na wamwita zina rake Emanueli,
mana ake: ‘Mwenyezimungu kawa pamoja nofwe.’ ”

²⁴ Paasisimuke usingizi, Yusufu akitenda kamba vyaambiriwe na laika wa Mola ire, akimpokerera nkawake.

²⁵ Fala aamwijiwe mpaka kampongola toto nlume. Na akimwita zina rake Insa.

2

Wataalamu wa mashariki wantukuza Insa

¹ Sambu, paapongoriwe Insa Betlehemu inti ya Yudeya, wakati Herodi* wawere nfalume, kwa mpunde noure wafika Yerusalemu wataalamu† wakilawa upande wa mashariki, wakamba:

---

* **1:21** “Insa” mana ake “Nvushi”. † **1:22** Ona Izaya 7:14.

* **2:1** Eyo ndi Herodi nkulu wakwanza, babu wa Herodi mwengine atawáre wakati Insa wagomezeriwe pansalaba. † **2:1** Wataalamu kawakirifyomesanga namuna vyazenenda nondwa.

² “Apongoriwe nfalume wa Mayahudi-yo kandepi? Kamana tiwona nondwa yake paikiwala, ndimana tija kuntukuza.”

³ Nfalume Herodi paasikire, kafazaika pakulu sana na wanu piya wa Yerusalemu[‡] wafazaika naye.

⁴ Akiwajumanisa piya walongozi wa dini na wanlimu wa shariya wákiwatumikira wanu, akiwadairi: “Almasihi[§] akuja kupongoriwa ndepi?”

⁵ Ewo wakinjibu: “Betlehemu inti ya Yudeya, konta vyandikiwa na nabii mmoja* javi:

⁶ ‘Uwe! Betlehemu, inti ya Yudeya, auri ntoto fúti kati ya walongozi wa Yudeya, konta kati ya uwe alawirira nlongozi, akuja kusunga umati wangu Iziraeli.’ ”

⁷ Sambu Herodi akiweta wataalamu ware, akiwadairi kisiiri-siiri wakatini wayilawirire nondwa ire.

⁸ Ikisa akiwapereka Betlehemu akamba: “Ukani, mukadadishi sana-sana kuhusu toto-yo. Mukimmonerera, tumizani kunambira ipate nomi nije nintukuze.”

⁹ Pawansikire nfalume ire, wakúka. Ona, noire nondwa yawawonire ikiwala ire, ikiwalongoza mpaka mahala paakiwa toto ire, ikimira.

¹⁰ Pawawonire nondwa ire, watenda radi na wafurahi pakulu sana.

[‡] **2:3** Yerusalemu zina rengine ndi Al-Kuds.   [§] **2:4** Eyi aya-yi “Almasihi” mana ake Nfalume nkulu wa Mayahudi álaiziriwe kupongoriwa.   * **2:5** Kwa nfano, ona 2 Samuweli 5:2.

¹¹ Nakufika nnyumba, wammona toto ire pamoja na Mariyamu mamaye, wakikokora mbere yake, wakintukuza. Kuno wakifungula mali awo, wakintuzira zawadi: oru, lubani na mafuta a nsandali.

¹² Noparepare iwesukira ruhuya wasiludire ka Herodi kure. Basi, kwa njira nyengine, wakiludira kwawo.

Kutira kuka Miswiri

¹³ Ewo pawaludire, mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu julu ya ruhuya, akimwambira akamba: “Lamuka, nsukure toto-yo pamoja na mamaye, utire uke Miswiri, ukekare mpaka nukwambire, konta Herodi ansakula toto-yo amuulaye.”

¹⁴ Iye akilamuka, akintwala toto ire pamoja na mamaye, usiku-usiku akilawa, akuka Miswiri.

¹⁵ Akikala nokure mpaka Herodi akifwa, ipate vitimiziwe vyaambire Mola julu ya nabii mmoja[†], akamba: “Kulawa Miswiri nimwita mwanangu.”

Kuulaiwa ka wana watoto

¹⁶ Sambu, Herodi pejiwe kuwa katenviwa na wataalamu ware, kakimiwa pakulu futi. Akitumiza kuwolaya wasimana walume piya wa Betlehemu na wa kaya piya ziri karibu nawo, kwanza ka hirimu ya myaka miwiri na sawanamba kufika, kwa kutunza muda waawadairire wataalamu ware.

¹⁷ Basi vikitimiziwa vyaasemire nabii Yeremiya[‡] akamba:

[†] **2:15** Ona Hozeya 11:1. [‡] **2:17** Ona Yeremiya 31:15.

18 “Shauti isikirika Rama,
kiri na shuku pakulu,
Rakeli awaririra wanawe,
aasaka kunyamaziwa,
kamana awapo.”

Kuludi Miswiri

19 Sambu, nakufwa Herodi, kwa mpunde laika
wa Mola akinjira Yusufu Miswiri nokure julu ya
ruhuya,

20 akamba:

“Lamuka, unsukure toto-yo pamoja na mamaye,
uke inti ya Iziraeli,
konta wakisakula kumulaya-wo wafwa.”

21 Basi, paalamuke, akinsukula toto ire pamoja na
mamaye, wakingira inti ya Iziraeli.

22 Fala, paasikire kuwa Arkelau kankumiliki
Yudeya, kariti cewo ca Herodi wawaye, akopa
kuka noko. Na paakumbusiwe kwa nloto, akilawa
akuka makaya a Galileya.

23 Paafikire, akikala kaya ulu yakwitiwa Nazareti
ipate vitimiziwe visemiwe na minabii kuwa: “Ak-
witiwa nNazareti§.”

3

Yahaya mwenyé Koza

1 Nowo wakati-wo, kalawirira Yahaya mwenyé
Koza akihubiri nlanga ra Yudeya,

---

§ 2:23 Epa mwandishi katumira “nNazareti” aari kumwamba
Insa tu basi kuwa nNazareti falakini amwamba novyo muni
wakitula nadiri ya Nazareti. Ona Isabu 6:2-21.

² akamba javi: “Tubiyani, kamana ufalume wa binguni* uwa karibu!”

³ Kamana javi ndi vyaambiwe na nabii Izaya, Yahaya paakamba javi:

“Shauti ya munu yankufula uto nlanga:
Ntengezereni Mola njira yake,
molosereni barabara yake yaasaka kupita.”

⁴ Sambi, Yahaya mavazi ake ákiwa a mabururu a ngamiya, ákivalanga ukanda† wa sambala nkiuno‡, na cakurya cake cikiwa mazorombe na ansali.

⁵ Nowo wakati-wo, wanu wa Yerusalemu, na wanu piya wa Yudeya, na piya inti jirani za Yordani§ wakuka kwake iye,

⁶ newo wakoziwa neye mmuto wa Yordani, kuno wakisema madambi awo.

⁷ Yahaya paawawonire Mafarizeu na Masaduseu* wengi wakija kwake woziwe, akiwambira: “Umwe kabila ya manyoka! Nani akushongezereni kutira kukimiwa kusaka kuja?”

⁸ Basi, ipani visumo† vyakolota kutubiya.

⁹ Musiwaze watupu kwamba: ‘Tanawo baba, ndi Iburahima.’ Konta nukwambirani kuwa Mwenyezimungu kanawo uwezo wakupindula eya mawe-ya kuwa wajukulu wa Iburahima.

---

* **3:2** “Ufalume wa binguni” mana ake, “ufalume mupya wa Mwenyezimungu” au “kutawala ka Mwenyezimungu”. † **3:4** Au: “sintu”. ‡ **3:4** Nabii Aliyasi ákivalanga kwa namuna moja. Ona 1 Nfalume 1:8. § **3:5** Yordani ndi muto nkulu uri Iziraeli. * **3:7** “Mafarizeu na Masaduseu” ndi makundi mawiri a wanu wa dini ya Mayahudi. † **3:8** “Visumo” mana ake vitendo vyema.

¹⁰ Nepa katana ituriwa fúti panziye wa muti. Ndimana, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa, ukwefiwa pamoto.

¹¹ Omi-pa nukozani na maji molote kutubiya. Fala ája bandi ya omi kanawo uwezo pakulu koliko omi, iye omi sifãi kusukula tamango zake. Noyo-noyoni akuja kukozani na Roho Takatifu na moto.

¹² Iye kisero ciwa mmakono mwake, akuja kumariza kupepeta, ataya mpunga wake nkikuti, fala membu akoca na moto sauzimika tena.”

Koziwa ka Insa

¹³ Sambu, Insa akilawa Galileya, akuka ka Yahaya muto wa Yordani akoziwe.

¹⁴ Fala Yahaya akinkataza, akamba: “Omi ndi nisakula koziwa nowe, sambu ujaja nukoze omi?”

¹⁵ Insa akinjibu: “Kubali novyo sambu-pa! Kamana ndi vyavitijuzi ipate titimize piya shariya.” Ndimana, akinkubali.

¹⁶ Insa, pesire koziwa, akilawa mmaji. Kwa mpunde nowo, akifunguririwa binguni wanzu, ng'waaa! Akimmona Roho wa Mwenyezimungu akimwisukira kamba pomba.

¹⁷ Apa! Na shauti ya kulawa binguni ikisema: “Eyu ndi Mwanangu wanimpanda, niwa radi naye.”

4

Kuyererwa ka Insa

¹ Ikisa, Insa akitwariwa akukisiwa na Roho Takatifu palanga akayereriwe na Ibilisi.

² Pesire kufunga suku arubaini, usiku na nsana, mwinsho ikinkola njala.

³ Cakúyerera ire akinfika karibu, akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu*, sowerera mawe-ya ataduke mikate.”

⁴ Fala iye akinjibu, akamba: “Vyandikiwa† javi: ‘Binadamu aainshi julu ya mikate basi, fala ainshi julu ya kila masemo a Mwenyezimungu.’ ”

⁵ Ikisa Ibilisi akintwala Insa, akuka naye Yerusalemu kaya takatifu, akintula julu mahala parefu pakulu pa Nyumba Takatifu,

⁶ akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, refye pansi, kamana yandikiwa‡:

‘Awamuru malaika wake kuhusu uwe, wakupokerera mmakono mwawo, mawe asukulumize anta aba mulu wako.’ ”

⁷ Insa akimwambira: “Vyandikiwa§ novyo javi:

‘Usimyerere Mola, Nlungu wako.’ ”

⁸ Ikisa Ibilisi akinsukula tena, akuka naye mpaka pamwango nrefu sana, akimolotera inti za ulumwengu piya na ubora wa utajiri wawo.

⁹ Akimwambira: “Ukisujudi ukinitukuza omi, vinu-vi piya nukupa.”

---

* **4:3** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **4:4** Ona Kumbukumbu 8:3. ‡ **4:6** Ona Zaburi 91:11. § **4:7** Ona Kumbukumbu 6:16.

10 Insa akimwambira akamba: “Lawa-pa, uka vyako, uwe Shetwani*, konta yandikiwa† javi:

‘Mola Nlungu wako, iye ndi waujuzi kuntukuza, kuntumika iye yeka yake tu basi.’ ”

11 Basi Ibilisi akimwasa. Mpunde noure malaika wakinfika karibu, wakintumika.

Mwanzo wa kazi za Insa Galileya

12 Insa, paasikire kuwa Yahaya kafungiwa, akiludira inti ya Galileya.

13 Akisama Nazareti, akuka akikala Kafarnaumu, kaya iri nanyenje ya tanda‡, upande wa inti ya Zabuloni na ya Naftali§,

14 ipate vitimiziwe visemiwe na nabii Izaya*, akamba:

15 “Inti ya Zabuloni na inti ya Naftali, nanyenje ya tanda,

kupunda muto wa Yordani, Galileya ya mataifa!

16 Wanu wari ngiza wawona nuru yakuwala pakulu sana, wekare nkati ya inti na kati ya kinviri ca kifo, nuru iwazunguriza.”

17 Kulawa noure wakati ure, Insa akanza kwereza, akamba: “Tubiyani, kamana ufalume wa binguni uwa karibu.”

Wanafunzi wakwanza wa Insa

---

* **4:10** Shetwani ndi zina rengine ra Ibilisi. † **4:10** Ona Kumbukumbu 6:13. ‡ **4:13** “Tanda” epa ndi Tanda ra Galileya.

§ **4:13** Inti ya rikolo ra Zabuloni na Naftali, wana wa Yankubu.

* **4:14** Ona Izaya 9:1,2.

¹⁸ Insa, paakenenda nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona wanu, munu na nduye: Ansumani etiwa Peduru, pamoja na nduye Andere, wakitaya nyavu ntanda mure konta wákiwa wavuvi.

¹⁹ Akiwambira: “Nifulateni omi, nukutendani kuwa wawuwi-wanu.”

²⁰ Mpunde noure, nakwasa nyavu zire, wakinfulata.

²¹ Nakuka mbere, akiwawona wanu wengine, munu na nduye: Yakobu mwana wa Zebedeyu, pamoja na Yahaya, nduye Yakobu. Wákiwa mungalawa na wawa yawo Zebedeyu, wakiwanza nyavu zawo. Insa akiweta,

²² newo mpunde noure wakasa ngalawa na wawa yawo, wakinfulata.

Kazi ya Insa Galileya

²³ Insa akenenda piya inti ya Galileya, mmasinagoga[†] mwawo kupita akifunda. Akereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu, na akiponesa ulwere piya na maradi piya a wanu ware.

²⁴ Kusifiwa kwake kusikirikana piya inti ya Siriya. Wakija nawo kwake iye piya walwere wa kila namuna ya malwazo na kopepesiwa, wakuwa na mashetwani, wa visalasila na wakuremala, neye akiwaponesa.

²⁵ Wanu wengi wakinfulata, kulawa Galileya, Dekapoli, Yerusalemu, Yudeya pamoja na ng'ambu nyengine ya Yordani.

[†] **4:23** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

5

Utuba pamwango

¹ Pawonire makundi a wanu, Insa akikwera pamwango, akikala. Na wanafunzi wake wakuka wakijumana naye.

Furaha yakweli

² Akifungula kanywa, akanza kuwafunda akamba:

³ “Heri ndi wenye kuriwona usikini roho zawo* kamana ufalume wa binguni† ndi wawo.

⁴ Heri ndi wenye kulalamika, kamana wakuja kunyamaziwa.

⁵ Heri ndi wenye kurinyenyekeya, kamana wakuja kuwa wenye ardhi.

⁶ Heri ndi wenye njala na nyotwa ya shariya, kamana wakuja kwikutisiwa.

⁷ Heri ndi wenye utungu, kamana newo wawoneriwa utungu.

⁸ Heri ndi wenye moyo swafi, kamana wakuja kummona Mwenyezimungu.

⁹ Heri ndi wenye kupatanisa wanu, kamana wakwitiwa wana wa Mwenyezimungu.

¹⁰ Heri ndi wenye kuhudiwa kwa sababu ya haki, kamana ufalume wa binguni ndi wawo.

¹¹ Heri kwenu wakati wamwiniwa, na wamwandibiwa,

---

* **5:3** “Wenye kuriwona usikini roho zawo” mana ake ndi wanu wariwona kutowa kuwa kinu mbere ya Mwenyezimungu. Awaridāi mbere ya Mwenyezimungu. † **5:3** Ufalume wa binguni mana ake ndi kutawala ka Mwenyezimungu.

na wamubuniriwa kila namuna ya ulongo,
kwa sababu yangu omi!

¹² Furahini na muwe radi pakulu, kamana thawabu yenu ndi ulu mbinguni. Kamana novyo ndi vyawandibiwe minabii wapitire kábula ya umwe.”

Munyu na nlangaza

¹³ Insa akizidi kusema javi: “Umwe ndi munyu mulumwengu-mu! Munyu ukilamwa, cílungiriwa kinani? Auna nguvu tena, ila ukwefiwa kunundu, uluwatiwa na wanu.

¹⁴ Umwe ndi nlangaza mulumwengu-mu. Kaya yakujengiwa pajulu ya mwango aifisiwa.

¹⁵ Hapana munu akoréza kandiyeru kufinika na tamboru, ila atula pajulu ya meza, iwamwarikire wanu piya wári nnyumba.

¹⁶ Kwa namuna moja novyo, ulangare nlangaza wenu mbere ya wanu, ipate wawone vitendo vyenu vyema, wansifu Baba wenu ári mbinguni.”

Kuhusu shariya

¹⁷ Cengine Insa kawambira kaamba: “Musidanizire kamba nija kufuja shariya za Taureti au vyawakifunda minabii. Sijire kuvunja, ila nija kutimiza.

¹⁸ Nukwambirani kweli kuwa, mpaka kwisa ka bingu na ardhi, aipo fataha wala shada isaka kulaviwa nTaureti mpaka vinu piya vitimiziwe.

¹⁹ Ndimana, munu afúja ezi ámuri-zi, anta iwe noto moja tu basi, na kuwafunda wenziwe wataende novyo, akuja kuwoniwa ntoto futi nkati ya ufalume wa bingu. Falakini afuláta ezi ámuri-zi

kuno akifunda, akuja kuwoniwa nkulu nkati ya ufalume wa binguni.

²⁰ Basi, nukwambirani kuwa shariya yenu, ikitowa kupunda haki ya wanlimu wa shariya na Mafarizeu, amwingira futi ufalume wa binguni.”

Mambo a kukimiwa

²¹ Kawambira tena javi: “Musikira vyawambiriwe‡ wámida, ‘Usiulaye. Olaya onse, imbidi ahukumiwe.’

²² Falakini omi nukwambirani kuwa piya-mwe mwenyé kunkimwira mwenziwe, imbidi ahukumiwe. Mwenyé kunkejeli mwenziwe, imbidi oke kumilandu. Mwenyé kumwita mwenziwe ‘zozo’, imbidi oke motoni.

²³ Sambu, ikiwa kwankulavya swadaka§ yako julu ya uralu, nopo ukikumbukira kuwa mwenziwo kanawo dugudugu julu yako,

²⁴ asa nopo swadaka-yo mbere ya uralu-wo, uke ukapatane kwanza na mwenziwo. Sambu, ukiludi, lavya swadaka yako.

²⁵ Patana na aduwi wako upesi paúri naye munjira ipate asukupereke ka mwenyé kulamula, neye kukupereka ka amiri wa kalaboshu, wefyeriwe nomo.

²⁶ Nukwambira kweli, visaka kuwa vyonse, aulawa-mo mpaka uripe nzuruku kamili.”

Kuhusu uzinzi

²⁷ Insa kawafunda tena javi: “Musikira vyayâmbiwe*, ‘Usizinge’.

---

‡ 5:21 Ona Kulawa 20:13; Kumbukumbu 5:17. § 5:23 Kulavya swadaka nNyumba Takatifu nkaya ya Yerusalemu. * 5:27 Ona Kulawa 20:14; Kumbukumbu 5:18.

28 Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyé kunnang'aníza mwanamuka ka kumperereza iye, kazinga futi.

29 Basi sambi, kamba rikukosesa riso rako ra nkono nriri, kotopola, wefye baidi yako. Kamana, ndi fadari kwako kwefya kifingo kimoja ca mwiri wako, koliko mwiri wako nzima kwingira motoni.

30 Na kamba ukukosesa nkono nriri wako, tupula nowo, wefye baidi yako. Basi, ndi fadari kwako kwasika kifingo cako kimojawapo, koliko mwiri wako nzima kwingira motoni.

31 Yambiwa novyo javi, 'Amwása nkawake onse, ampe talaka.'†

32 Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyé kumwasa nkawake saíri kwa sababu ya uzinzi, muka-yo antenza kuzinga. Na mwenyé kunlomba muka wakwasiwa, kankuzinga.”

Kuhusu kulapa

33 Insa akizidi kuwambira: “Musikira tena vyawâmbiriwe wámida: ‘Usilapire ulongo ila mutimize mbere ya Mola kulapa kwenu.’

34 Falakini omi nukwambirani kuwa usilapire kinu ciwa conse: wala binguni kamana ndi kiti ca Mwenyezimungu,

35 wala usilapire duniya, kamana ndi yaluwatira maułu ake, wala usilapire Yerusalemu kamana ndi kaya ya Nfalume Nkulu,

36 wala usilapire kiswa cako‡ kamana auna uwezo wa kubadili nywiri zako kuwa nyelupa au nyerufi.

---

† 5:31 Ona Kumbukumbu 24:1. ‡ 5:36 “Kulapira kiswa” mana ake ndi kupereka kiswa ikiwa ulongo, na kupereka kiswa ndi kufwa.

³⁷ Basi, kusowera kwenu kuwe ‘aye’ íri ‘kweli aye’, ‘sivyo’ íri ‘kweli sivyo’. Ca kupunda epo conse, cilawa ka Mbaya.”

Kuhusu kuripirana

³⁸ Cengine kawambira kaamba: “Musikira vyayâmbiwe kuwa: ‘Riso kwa riso, rino kwa rino.’

³⁹ Fala omi nukwambirani kuwa musishindane na wenye kukutendani ubaya. Kwasa javyo, ikiwa munu kakwibiya langu ra nkono nriri, zungunuka umpe langu ra upande mwengine.

⁴⁰ Ikiwa munu kakukeshari atware anzu yako, kazaku rako nero mwasire.

⁴¹ Munu akukulazimisha kusukula kinu kilometuru moja, uka naye mpaka mbiri.

⁴² Munu akukulebela kinu kimojawapo, mpe, na munu akija kukukopa, nkopeshe usinture minyongo.”

Kuhusu kuwapenda maaduwi

⁴³ Ikisa kawambira javi: “Musikira vyayâmbiwe, ‘Mpende mwenziwo, mwine aduwi wako.’

⁴⁴ Fala omi nukwambirani javi: Wapendeni maaduwi wenu, na watendereni duwa wenye kukulumbatani,

⁴⁵ ipate muwe wana wa Baba wenu ári binguni. Kamana awarisa juwa rake ka wema na wabaya, anyesa nvula ka wenye shariya na sawana shariya.

⁴⁶ Kamana mukiwapenda wenye kukupendani, thawabuni yamupata? Sinovyovy vyawatenda anta wenye kuripisa nsoko?

⁴⁷ Mukiwadairi habari wenzenu basi, camutendire ndi cepi? Sinovyo vyawatenda anta wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu?

⁴⁸ Basi mukamilike kamba vyakamilike Baba wenu ári binguni.”

6

Kuhusu kuwasaidiya masikini

¹ Insa kasowera tena javi: “Onani! Musitende shariya yenu mbere ya wanu kuwóniwa. Muki-tenda javyo, amupata thawabu ka Baba wenu ári binguni.

² Ndimana, paulavya zaka, mbere yako usibiye umambi, kamba wanafiki vyawatenda kusinagoga na munjira, wasifiwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wesa kupata futi thawabu zawo.

³ Fala uwe, ukilavya zaka, usase nkono sonto wako kwijiwa citenda nkono nriri wako,

⁴ zaka yako iwe kwa siiri. Na Baba wako, awona siiri, akujanliya.”

Mambo a kutenda duwa

⁵ Insa kazidi kuwambira kaamba: “Pamulebela duwa, musitende kamba vyawatenda wanafiki. Kamana ewo kuwajibu kwimira kulebela duwa mmasinagoga na mmamembe ipate wawoniwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wapata futi thawabu zawo.

⁶ Fala uwe, ukilebela duwa, ingira nkisusi mwako, nakufunga nryango, ulebela duwa ka Baba wako arípo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya.

⁷ Pamulebela duwa, musisowere novyo-novyo masemo mengi saana mana, kamba vyawatenda sawamwijiwa Mwenyemizungu. Ewo wawaza kuwa, kwa sababu ya usowezi mwingi, wasikiriwa.

⁸ Basi musiwalandanise, konta Baba wenu ak-wijiwa camusakula kábula samunlebele.

⁹ Kwa javyo, pamulebela duwa, ambani javi:

‘Baba wetu uri binguni,

rikurisiwe zina rako,

¹⁰ uje ufalume wako,

vitendiwe vyausaka

kamba vitendiwa mbinguni,

na mulumwengu-mu vitendiwe novyo.

¹¹ Tipe luziki rero ratisakula kila suku.

¹² Tiswamii makosa etu,

kamba ofwe novyo vyatiwaswamii watikosa.

¹³ Usitase kutingira ushetwani,

fala tinusuru mmakono mwa Mbaya.*’

¹⁴ Sambu, mukiwaswamii wanu makosa awo, na Baba wenu mbinguni akuswamiini novyo.

¹⁵ Fala kamba amuwaswamii wanu, na Baba wenu aakuswamiini tena.”

Kuhusu kufunga

¹⁶ Ikisa kawambira javi: “Pamufunga, musiwalande manafiki wafunga wajii, kamana wanyatisa kumaso kwawo ipate wawoniwe na wanu kuwa wafunga. Omi nukwambirani kweli kuwa ewo wesa kupokerera thawabu zawo.

---

* **6:13** Mandiko mengine akongeza usowezi wakwamba javi: [Konta uwe ndi Mwenyé ufalume, Mwenyé nguvu, Mwenyé utukufu, daima milele. Aamina.]

17 Falakini uwe, ukifunga, taya kumaso na us-
amure nywiri zako,

18 ipate usiwoniwe na wanu kuwa kufunga, ila
wijiwiwe na Baba wako aripo kwa siiri. Na Baba
wako, awona kwa siiri, akujanliya.”

Kuhusu kuriturira mali

19 Cengine tena Insa kasema javi: “Musiriturire
mali mulumwengu-mu muri uswa na ange yari-
bungu piya vinu, na wevi wavunjanga miryango
wakwiwa.

20 Fala riturireni mali enu mbinguni, mahala
savyaribika na uswa wala na ange, wala wevi
sawavunja nryango wakitowa kwiwa,

21 kamana paari mali ako, na moyo wako ndi
pauwa nopo.

22 Sambu, kandiyeru ya mwiri ndi riso rako-ro.
Ikiwa maso ako meema, mwiri wako piya ukuwa
nuru.

23 Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri wako piya
ukuwa nkisi†. Kwa javyo, ikiwa nlangaza kwako
uwe kisi, kisi cako kikulu pakulu.‡

24 Hapana munu akidiri kuwatumikira
mamwenye wawiri, kamana mmoja amwina,
mwengine ampenda. Au aryaminisa ka mmoja,
mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika
Mwenyezimungu pamoja na mali.

---

† **6:23** “Kisi” mana ake “giza”. ‡ **6:23** Ezi aya-zi mana ake javi:
Namuna munu vyaatafiti mali ake akolota vyaasaka kuwa main-
sha ake mbere. Ikiwa iye munu mwema, vinu vyake awamera
wenzuwe, mainsha ake akwijala nlangaza, akwenenda sana. Fala
ikiwa siyo munu mwema, vinu vyake daima ariturira iye tu basi,
mainsha ake ejala kisi, daima akwakula.

25 Ndimana omi nukwambirani javi: Musishugulike na mainsha enu, camusaka kurya wala kunywa wala mwiri wenu camusaka kuvala. Mainsha sibora zaida ya cakurya? Na mwiri sibora zaida ya mavazi?

26 Wanang'anizeni wanyuni julu: sawavyala wala sawavuna wala sawariturira nkikuti, fala Baba wenu ári binguni awarisa. Umwe sibora koliko ewo-po?

27 Nani kati yenu ashugúlika kakidiri kongeza ora moja ya uhai wake?§

28 Na mavazi, sababuni umwe kushugulikira? Tunzani maluwa a nnundu, namuna vyaakula. Aakola kazi wala aapakasa nguwo.

29 Nukwambirani kuwa anta Selemani* na ubora wake piya aavarire kamba luwa rimojawapo.

30 Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani umwe, wenye kwamini aba?

31 Basi, musishugulike kwamba: ‘Tiryani?’ au ‘Tinywani?’ au ‘Tivalani?’

32 Kamana piya-vyo wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu wasakula. Falakini ijiwani kuwa Baba wenu ári mbinguni akwijiwa kuwa musakula piya-vyo.

33 Basi, sakulani kwanza ufalume wa Mwenyezimungu na shariya yake, nevyo vinu-vyo piya vikongeziwa kwenu.

---

§ 6:27 Usowezi wa Kigeregu dalili ndi javi: “Ákidiri kongeza ujunda nusu meturu?” * 6:29 Selemani ákiwa nfalume nkulu, mwana wa nfalume Daudi.

³⁴ Musishugulike na makeshamungu, konta makeshamungu-yo irishugulikira wanyewe. Vitosha kila suku na ubaya wake.”

7

Kuhusu kulaumu

¹ Na tena kawambira kaamba javi: “Musilaumu, nomwe musilaumiwe,

² konta kamba vyamulaumu, mulaumiwa novyo. Na namuna ya kipimo camupimira, mupimiriwa noco novyo.

³ Sambu, mbana unang'aniza kizolo mmaso mwa mwenziwo, fala awufahamu kibawo ciri mmaso mwako?

⁴ Umwambiraja mwenziwo kuwa: ‘Asa nilavye kizolo mmaso mwako’, na kumbe mmaso mwako muwa kibawo? We!

⁵ Uwe nafiki! Lavya kwanza kibawo mmaso mwako, uwone sana-sana, ndipo unlavye kizolo mwenziwo.

⁶ Musiwape vinu takatifu waumbwa, wakukuzungunukirani wakupanyangulani. Wala musefye vifure vyenu mbere ya nguluwe, wasije kuluwata na maulu awo.”

Mwenyezimungu ajibu duwa

⁷ Kawambira tena javi: “Lebelani, múpewa. Sakulani, múpata. Lombani hodi, mufunguririwa.

⁸ Kamana kila alebéla, ápewa. Asakúla, ápata. Na alómba hodi, afunguririwa.

⁹ Nani kati yenu alebeliwa nkate na mwanawe, kampa riwe?

¹⁰ Au alebeliwa inswi, kampa nyoka?

11 Umwe, ingawa muwa wabaya, mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema. Futi Baba wenu ári mbinguni aawapa vinu vyema ware wenye kunlebelá?

12 Basi, piya vyamusaka kuwa wenzenu wakutendereni, nomwe watendereni novyo. Eya ndi mana a shariya ya Taureti pamoja na minabii.”

Nryango mpana na nryango mpusu

13 Akizidi tena kuwambira javi: “Ingirani nryango mpusu, kamana mpana ndi nryango wa njira ya ando yakumpereka munu motoni. Na wengi ndi wengira nowo nryango-wo.

14 Fala nryango mpusu na njira musu ndi yuka kumainsha a peponi. Aba futi wasinganira nowo nryango-wo.”

Mambo a muti na visumo

15 Insa kasowera tena kawambira javi: “Moremoreni na minabii walongo, wakujírani wakilanda kamba makondoo, kumbe mmyoyo yawo iwa kamba miwinzi mikali.

16 Muwamanyira julú ya visumo vyawo*. Muti wa miwa ukupa papaya? Au mpombwe ukupa mangera?

17 Basi, kila muti mwema ukupa visumo vyema, fala muti mbaya† ukupa visumo vibaya.

18 Muti mwema aushubutu kupa visumo vibaya, na muti mbaya aushubutu kupa visumo vyema.

19 Kila muti saupa visumo vyema usenguriwa, utaiwa moto.

20 Basi, kwa vitendo vyawo, muwamanyira.”

---

* 7:16 “Visumo vyawo” mana ake vitendo vyawo. † 7:17 Au: “muti nlwere”.

Umwe sukwiwiani

²¹ Insa kawambira kaamba javi: “Siyo kila aníta onse ‘Mwenye! Mwenye‡!’ akwingira muufalume wa binguni, ila ire aténda caasaka Baba ári mbinguni.

²² Suku ya Kiyama, wanu wengi wakuja kwamba: ‘Mwenye, Mwenye, sikweli atibushurire kwa zina rako? Na kwa zina rako, atiwatuwise mashetwani? Na kwa zina rako, atitendire maajuzi mengi awenye?’

²³ Basi omi nukuja kuwambira: ‘Tangu sukwiwieni, lawani kumaso kwangu, umwe mutenda ubaya!’ ”

Kuhusu wajengi wawiri

²⁴ Insa kesiriza kwamba javi: “Basi sambu, kila asikíra usowezi wangu-wu akitímiza, alandanisiwa na munu mwerevu ajengire nyumba yake pariwe.

²⁵ Inya nvula, ijala myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, falakini aigwire konta ijengiwa julu ya riwe.

²⁶ Fala upande mwengine, kila asikíra usowezi wangu-wu akitówa kutimiza, alandanisiwa tolu ajengire nyumba yake pansanga.

²⁷ Inya nvula, ijala myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, igwa irrr! Basi, kugwa kwake kukulu.”

²⁸ Pesire Insa kusowera usowezi-wu, makundi a wanu wakishanga namuna vyaakifunda,

²⁹ konta akifunda kamba mwenyé mamulaka, aakifunda kamba wanlimu wawo wa shariya.

---

‡ 7:21 Itumika “Mwenye” ka munu wakwinshimika pakulu.

8

Insa amponesa camagundula

¹ Insa, pesuke pamwango, wanu wengi wakinfulata.

² Mpunde noure camagundula* akinfika karibu, akinkokorera, akamba: “Mwenye, ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniswafi!”

³ Insa, nakolosa nkono, akinkumbula, akisema: “Nisaka, uwe swafi.” Na wakati noure, magundula ake are akiswafika!

⁴ Insa akimwambira: “Ona, usimwambire munu, ila uka ukarolote ka nkulungwa wa dini, ukapitise nadiri kamba vyaalaizire nabii Musa, ukawape ushahidi.”

Insa amponesa ntumisi mmoja

⁵ Pengire Insa Kafarnaumu†, nfalume wa masurudadu wa Roma‡ akinfika karibu, akinlebeli,

⁶ akamba: “Mwenye! Ntumisi wangu kalala ukaya nlwere karemala, kankutabika pakulu futi.”

⁷ Iye akimwambira: “Omi nikúka, nímponesa.”

⁸ Nfalume wa masurudadu ire akinjibu, akamba: “Mwenye, siri bora uwe kwinama lupenu rangu! Ila, sowera usowezi wako tu basi, ntumisi wangu apona.

⁹ Kamana, omi novyo niwa sini ya mamulaka, nanawo novyo masurudadu sini yangu. Nimwambira mmoja ‘uka!’, akuka. Mwengine

---

* **8:2** Mida camagundula aákikalanga wala aákirya pamoja na wanu, na wanu awákinkumbula, sababu kutowa kuwa swafi (ona Walawi 13:45-46). † **8:5** Kafarnaumu ndi kaya moja iri karibu ya tanda ra Galileya. ‡ **8:5** Nfalume wa masurudadu wa Roma ire aáwere Yahudi.

nimwambira ‘njo!’, akuja. Ntumisi wangu nimwambira ‘tenda kinu kada’, neye atenda noco.”

¹⁰ Insa paasikire javire, akitajabu, akiwambira wanu wakinfúlata ware, akamba: “Nukwambirani kweli kuwa, nkati ya wanu wa Iziraeli§, sinamba kunsingana wakwamini pakulu kamba eyu!

¹¹ Nukwambirani kuwa wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa*, wakurya pamoja na Iburahima na Izaki pamoja na Yankubu†, muufalume wa binguni.

¹² Fala wanu wa nowo ufalume-wo‡ wakuja kwefiwa panja pakisi pi! Nopo kukuwepo kurira na kutafuna meno.”

¹³ Ikisa Insa akimwambira nfalume wa masurudadu ire: “Uka, vikuwere novyo kamba vyawaminire.” Noure wakati ure, ntumisi wake ire akipona!

Insa awaponesa wanu wengi

¹⁴ Insa, paafikire nyumba ya Peduru, kansingana nkwewe Peduru alarire pakinanda, ákiwa na homa.

¹⁵ Akinkumbula mmakono mwake, na homa ire ikimpita. Noparepare, akilamuka, akanza kumudumu.

¹⁶ Paifikire jironi, wakija nawo kwake wanu wengi wamashetwani. Iye, kwa usowezi wake

---

§ **8:10** Wanu wa Iziraeli ndi Mayahudi. * **8:11** “Wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa” ndi wanu Sawari-Mayahudi. † **8:11** Iburahima, Izaki, na Yankubu ndi wakulungwa wakulu wa rikolo ra mida ra Waebraniya au Mayahudi. ‡ **8:12** “Wanu wa nowo ufalume-wo” mana ake Mayahudi.

tu basi, akiwatuwisa mashetwani. Piya wákiwa walwere akiwaponesa,

¹⁷ ipate vitimu vyâmbiwe na nabii Izaya§, âkamba: “Iye mwaneyewe kasukula udainfu wetu, kapinga ulwere wetu.”

Vilazimisha kunfulata Insa

¹⁸ Sambu, Insa paawonire kuzunguriziwa na junudi ya wanu, akiwamuru wanafunzi wake walawe woke ng'ambu nyengine.

¹⁹ Nakunfika karibu mwanlimu mmoja wa shariya, akimwambira: “Mwanlimu, nukufulata kauka konse.”

²⁰ Insa akinjibu akamba: “Marikule wanawo mapondo, wanyuni wakwirúka julú wanawo vitundu, fala Binadamu wa Binguni* aana mahala pakutula kiswa kupumuzika.”

²¹ Nakisa, mwanafunzi wake mmoja akimwambira: “Mwenye, nipe rihusa kwanza nilawe, nikanzike wawa.”†

²² Fala Insa akinjibu akamba: “Nifulate, wase wafwi‡ wawazike wafwi wawo.”§

²³ Pengire Insa mungalawa, wanafunzi wake wakifulata.

---

§ 8:17 Ona Izaya 53:4. * 8:20 Insa Almasihi akiramba mwaneyewe mara nyingi zawenye akiritula zina ra “Binadamu wa Binguni”. Eri zina-ri mana ake ndi kuwa Insa katondoriwa na Mwenyezimungu kutenda kazi yakwakikisha ufalume wa Mwenyezimungu. Ona Daniyeli 7:13-14. † 8:21 Mana ake: akilebela ekare naye wawaye mpaka afwe anzike. Ikisa anfulate tena Insa. ‡ 8:22 Epa “wafwi” mana ake ndi wanu wári hai fala sawasaka kunfulata Insa. § 8:22 Mana ake: Bora ndi kunfulata Insa Almasihi koliko kwikala na jamaa.

24 Ikanza tufani mbahari, mpaka mungalawa mure ejala maji tapa, we! Fala Insa ákilala usingizi!

25 Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: “Mwenye, tivushe, epa tipoteya!”

26 Iye akiwambira javi: “Mbana muwa wofi? Umwe kwamini kwenu aba!” Basi, akilamuka, akisowerera mepo na bahari ka kwinyuka, kuki-tenda shuwari dembwe.

27 Wanu ware wakishanga, wakamba javi: “Eyu munu-yu kawa namunani, mpaka mepo na bahari vinsikiriza?”

Insa awaponesa wamashetwani waGerasi

28 Pafikire ng'ambu nyengine, inti ya waGerasi, wakinjira kusowera naye wamashetwani wawiri, wakilawa kumakaburi*. Ewo wakopesa pakulu futi, pakutowa munu kupita noyo njira-yo.

29 Mpunde noure wakinyangula, kuno wakindairi: “Mwana wa Mwenyezimungu, mbana kwankutandibu? Kuja kuno kutopepesa wakati saunafika†?”

30 Sambu, kitambo aba zíkiwapo nguluwe nyingi zikisungiwa.

31 Mashetwani ware wakinlebelela Insa, wakamba: “Basi kamba utituwisa, tipe nafasi tingire nkonjo wa nguluwe zire.”

32 Iye akiwambira: “Aya, ukani!” Mashetwani ware, nakuwalawa wanu ware, wakuka wakiwengira nguluwe zire. Basi, nkonjo wa nguluwe

---

* **8:28** Kumakaburi ka wákilawa wanawalume ware ákiwa majonga makulu. † **8:29** “Wakati saunafika” mana ake sainamba kufika suku ya Kiyama.

zire wakituwa pakulu wakifika pangulu, piya wakiteremukira mmaji wakifwa! Mama!

³³ Wasunga wa nguluwe zire wakitira. Pawalawire, wakuka mpaka kaya ulu, wakereza piya habari zikunire zire na mambo awakunire wamashetwani ware.

³⁴ Kusema kweli, wanu piya wa kaya ire wakuka ka Insa. Nakummona, wanlebelala alawe inti yawo ire.

9

Insa amponesa kitewe

¹ Pengire Insa mungalawa, akilokera ng'ambu nyengine, akuka mpaka kwawo*.

² Onani, wakija naye kitewe apingiwe mmashila. Insa paawonire kwamini kwawo, akimwambira kitewe ire, akamba: “Mwanangu, rimbisa moyo! Madambi ako aswamíwa.”

³ Na kweli, wanlimu wa shariya wamojawapo wakanza kuwaza kimoyomoyo: “Eyu kankukufuru!”†

⁴ Insa pejiwe mawazo awo, akamba: “Mbana mwankuwaza vinu vibaya mmyoyo mwenu?”

⁵ Avi, kwamba ‘Madambi ako aswamíwa’, au kwamba ‘Lamuka wenende’, cangupa ndi cepi?

⁶ Fala, nukoloterani kuwa Binadamu wa Bin-guni kanawo mamulaka a kuswamii madambi

---

* **9:1** Kwawo Insa ndi Kafarnaumu. Ona 4:13. † **9:3** Mayahudi wakiwaza javyo konta wakikubali kuwa aswamii madambi ndi Mwenyezimungu tu basi.

duniya.‡” Noparepare, iye kamwambira kitewe ire: “Lamuka usukure kinanda cako, uke vyako kwenu.”

⁷ Nakulamuka, akilawa, akuka kwake.

⁸ Junudi ya wanu ware pawammonire, wopa, wakintukuza Mwenyezimungu awapere wanu mamulaka kamba-ya.

Insa amwita Matwaya anfulate

⁹ Insa, nakupita mahala pare, kammona mwananlume mmoja wakwitiwa Matwaya, ekáre mahala pakuripiwa nsoko. Akimwambira: “Nifulate!” Nakulamuka, akinfulata.

¹⁰ Insa paakirya cakurya nnyumba ya Matwaya pamoja na wanafunzi wake, ona, waja wanu wengi warípisi nsoko§ na wamádambi, wakikala kurya naye.

¹¹ Mafarizeu, nakuwona javire, wakiwadairi wanafunzi wake ware: “Warípisi nsoko pamoja na wamádambi, mwanlimu wenu akurya nawo! Sababuni?”

¹² Falakini iye, nakusikira javire, kaamba: “Wanu wakomu awapita wakinsakula dotoru, ila walwere.”

---

‡ **9:6** Tafauti iwerepo ndi kuwa Mayahudi wakikubali kuwa Almasihi (Binadamu) aponesa ulwere fala, kwa kuwa siyo Mwenyezimungu, aana uwezo wa kuswamii madambi. Fala Insa kawambira kuwa Almasihi Mwenyezimungu, ndimana, sukuponesa basi, na madambi newo aswamii. Kinyume Insa akisema kuwa iye mwananyewe ndi Almasihi na Mwenyezimungu. Na kawolotera julu ya kumponesa kitewe ire. § **9:10** Mayahudi na Mafarizeu wakiwatula wanu wa kuripisa misoko kamba wanu sawari swafi.

13 Basi, murifunde sana-sana mana a eya masemo-ya*: “Omi Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka.” Basi, omi sijire kuweta wenye shariya, ila wenye dambi.

Shauri julu ya kufunga

14 Sambu, wanafunzi wa Yahaya mweny  Koza wakifika karibu ya Insa, wakamba: “Ofwe na Mafarizeu mara nyingi tifunganga, ila wanafunzi wako awafunga. Sababuni?”

15 Insa akiwajibu: “Mudaniza kuwa warifiwe kuharusi wajuzi kukimiwa wari na mweny  harusu? Fala suku yakutwariwa mweny  harusu kati yawo, wakati-wo wakuja kufunga.

16 Hapana mweny  kutwala kipindi kipya, kutaya kiwamba munguwo ya mida, konta kipindi kipya-co cilawa munguwo, nguwo-yo izidi kupapuka.

17 Wala hapana munu atwala vinyu yakwanza kusemuka kutayirira nnumba† zamida, konta ikiwa javyo, numba-zo zipanjika, vinyu-yo itawanyika na numba-zo zikwaribika. Basi, tayani vinyu yakwanza kusemuka nnumba nyipya, javyo piya vikwikala suku nyingi.”

Kuziripuka ka mwari na kupona ka mwana-muka

18 Insa, paawambire javyo, mpunde noure akifika nlongozi mmoja, akinkokorera, akamba: “Mwanangu mwari kafwa sambu-pa. Fala uk ka, untula nkono wako julu yake, akuwa hai.”

---

* 9:13 Ona Hozeya 6:6. † 9:17 N mba wakati wa Insa  kitendiwanga a sambala. Sambala ikiwa ya mida, ainyuluka tena.

19 Insa akilamuka, wakilongozana pamoja na wanafunzi wake.

20 Ona, akifika karibu ya Insa mwanamuka mmoja ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka kumi na miwiri. Nakunfika kuminyongo kwake, akikumbula anzu yake, lupindo ra sini,

21 kamana akiwaza javi: “Nikikumbula nguwo yake tu basi, nipona.”

22 Insa akizungunuka, akinnang'aníza, akimwambira javi: “Mwanangu, rimbisa moyo! Kwamini kwako kukuponesa.” Na mwanamuka ire, noure wakati ure, akiponesiwa.

23 Insa, paafikire kunyumba ya nlongozi ire, nakuwawona webii wa mitoriro na junudi ya wanu wakinyangula‡,

24 akiwambira javi: “Aya, lawani-pa! Mwari-yu aafwire, kalala tu basi!” Falakini ware wakola kunseka.

25 Pawalaviriwe panja wanu ware, Insa akingira, akinkola nkono mwari ire, neye akilamuka!

26 Ezi habari-zi zikenera muinti mure piya.

Insa awaponesa wanu sawawona wawiri

27 Insa nakulawa pare, wanu sawawona wawiri wanfulata, kuno wakinyangula wakamba: “Mwana wa Daudi§, titendere huruma!”

---

‡ 9:23 Mayahudi mida wákiwa na matanga, wákibiya mitoriro kuno wakirishuku wakinyangula pakulu. § 9:27 Íkiwa tabiya kati ya Mayahudi yakuwa mwana wa Daudi, Selemani, ákiwa na uwezo pakulu wakuponesa. Insa kakubaliwa kuwa Almasihi, kalandana na Selemani wakuwa na uwezo wakuponesa.

28 Iye nakufika ukaya, vipofu ware wakimukira karibu yake. Insa akiwadairi: “Mukwamini kuwa nanawo uwezo wakukuponesani?” Wakinjibu, “He, tukwamini, Mwenye!”

29 Basi, akiwakumbula mmaso mwawo, akamba: “Patani kadiri ya kwamini kwenu!”

30 Maso awo akiwafunguka, ngwee! Fala Insa akiwalaizira pakulu, akamba: “Onani, anta munu mmoja asijiwe!”

31 Falakini ewo, nakulawa pare, wakeneza habari zake muinti mure piya.

Insa amponesa bubu

32 Pawalawire ware, onani, wanjisira Insa munu mmoja bubu wamashetwani.

33 Nakutuwiwiwa shetwani, bubu ire akanza kusowera. Wanu wengi wakishanga, wakamba: “Tangu acinakuna kinu kamba eci inti ya Iziraeli!”

34 Fala Mafarizeu wakamba javi: “Awatuwisa mashetwani kwa nguvu za Nkulu wa mashetwani*!”

Insa awawonera utungu wanu

35 Insa akipita akenenda kaya ulu-ulu pamoja na kaya noto-noto zire piya, akifunda mmasinagoga† mwawo, akereza Habari Ngema za ufalume wa Mwenyezimungu, na akiponeso kila namuna ya ulwere na shida piya.

36 Iye, nakuwawona wanu wengi ware, kawawonera utungu pakulu sana, konta wauzunika na wapoteya kamba makondoo sawana nsunga.

---

* 9:34 Nkulu wa mashetwani ndi Ibilisi. † 9:35 Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

³⁷ Kwa javyo, akiwambira wanafunzi wake javi: “Awapo mavuno mengi, falakini wakolakazi ndi aba!”

³⁸ Basi, nlebeleni Mwenyemizungu Mwenyé mavuno awapereke wakolakazi wavune mavuno ake.”

10

Mawalii kumi na wawiri

¹ Insa, nakuweta wanafunzi wake kumi na wawiri, akiwapa mamulaka julu ya kuwatuwisa mashetwani, na waponese kila namuna ya ulwewe na shida piya.

² Mazina a mawalii* kumi na wawiri ndiya: wakwanza ndi Ansumani atapiriwe zina ra Peduru, Andere nduye Peduru, Yakobu na Yahaya, munu na nduye wana wa Zebedeyu,

³ Filipi, Bartolomeu, Tamimu, Matwaya ákiripisanga nsoko, Yakobu mwana wa Alufeu, Tadeu,

⁴ Ansumani nKanaa, pamoja na Yuda Shikariyoti, anzungunuke Insa.

⁵ Insa kawatuma ewa kumi na wawiri-wa, bandi yakuwalaizira javi: “Musuke ka wanu Sawari-Mayahudi, wala musingire kaya za waSamariya,

⁶ ila ukani kwanza ka waIziraeli, wasíke kamba makondoo.

⁷ Mwamusaka kupita-mo, tangazani ezi habari-zi javi: ‘Ufalume wa binguni uwa karibu!’

---

* **10:2** Mawalii ndi wanafunzi wákenendanga na Insa, mwinsho wawatumire ulumwengu piya kwereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyemizungu.

8 Waponeseni walwere, waziribuseni wafwi, waswafini wamagundula, na watuwiseni mashetwani. Mupata bure, perekani bure.

9 Musirisukuze mali a oru wala a parata wala a shaba mmaramba mwenu.

10 Musisukure mirumba munjira, wala nguwo mbiri, wala viratu, wala ngombo. Kamana bora ndi nkolakazi na luziki rake.

11 Kila kaya ulu au noto yamufika yonse, nsakureni nani kamilifu, mufikire nopo mpaka kulawa.

12 Pamwingira nnyumba, komazani.

13 Ikiwa wanyewe nyumba-yo makamilifu, salama yenu wabaki nawo, fala ikiwa simakamilifu, salama yenu ikuludirani wanyewe.

14 Sakupokererani wala sasikiriza usowezi wenu, pamulawa nyumba-yo au kaya-yo, ripumuneni funfu mmaulu mwenu[†].

15 Nukwambirani kweli, suku yakulamuriwa, hukumu ya makaya a Sodoma na Gomora[‡] ndi aba koliko hukumu ya kaya-yo.”

Mashaka na kulumbatiwa ka mawalii

16 “Onani! Omi nukutumani kamba makondoo kati-kati ya miwinzi. Kwa javyo, muwe wajanja kamba masungula, na wororo kamba makweyi. §

---

† **10:14** Ewu usowezi wa mida. Kamba munu vyaamba, “Ripumuneni matako”. ‡ **10:15** Kaya mbaya mbiri zakwitiwa Sodoma na Gomora Mwenyezimungu kâdangula wakati wa Ibrahima. § **10:16** Kigeregu: “Muwe wajanja kamba manyoka na wororo kamba mapomba.”

17 Mutengemane! Kamana wanu wakuperekani mahala pamilandu, na nkati ya nsinagoga kukucapani viboko.*

18 Na mbere ya mafumu na mafalume mukuja kutwariwa, kwa sababu zangu omi, ipate muwe mashahidi kwawo na mbere ya mataifa.

19 Mukiperekiwa, musishugulike cakwamba. Kamana nowo wakati-wo, mukwambiriwa camusaka kwamba.

20 Konta sumwe musowera, asowéra ndi Roho wa Baba wenu, asowéra nkati yenu.

21 Munu akuja kumpereka nduye aulaiwet†, na wawa antenda novyo mwanawe, na wana wakuja kubishana na wawa zawo kufika kuwolaisa.

22 Mukuja kwiniwa kwa sababu ya zina rangu. Fala asáka kuvumirira mpaka mwinsho, eyo akuja kuvushiwa.

23 Wakukulumbatani kaya-yo, tuwirirani kaya nyengine. Nukwambirani kweli kuwa amumariza kupita kaya piya za Iziraeli saanaja Binadamu wa Binguni.

24 Hapana mwanafunzi anta mmoja wakumpúnda mwanlimu wake, wala ntumisi wakumpúnda mwenye wake.

25 Vitosha mwanafunzi kuwa kamba mwanlimu wake, na ntumisi kuwa kamba mwenye wake.‡ Ikiwa mwenyé nyumba wamwita Belzebuli§, futi wanu wa nnyumba mwake wawetaja?”

* **10:17** Evi vikinkuna munu saakifulata shariya ya Taureti.

† **10:21** Akuja kuulaiwa sababu ya kunfulata Insa Almasihi.

‡ **10:25** Mana ake: Ikiwa mwanlimu kankuwona mashaka, mwanafunzi azidi kuwona mashaka. Sawa-sawa kitumisi na mwenye wake. § **10:25** “Belzebuli” zina rengine ra Ibilisi.

Wamujuzi kumopa nani?

²⁶ “Basi musiwope ewo! Kamana hapana cakufinikiwa sacifunuriwa, na cakufisiwa sacifisuriwa.

²⁷ Canukwambirani pakisi erezani panlangaza, na camuteteriwa mmasikiro, ibiyani umambi.

²⁸ Musiwope wanu wakuulaya mwiri, sawakidiri kuulaya roho. Ila mopeni pakulu ari na uwezo wakupoteza motoni mwiri pamoja na roho.

²⁹ Sikweli madindi wawiri awoziwa raisi? Na anta mmoja aagwirira pansi bila kwijiwa Baba wenu.*

³⁰ Anta nywiri za nkiswa mwenu zivalangiwa piya!

³¹ Basi, musope kamana muwa bora koliko madindi wengi.

³² Kwa javyo, kila mweny  kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata omi, nomi novyo nikwakikisha mbere ya Baba wangu  ri binguni kuwa wangu omi.

³³ Fala mweny  kunikana omi mbere ya wanu, nomi novyo ninkana iye mbere ya Baba wangu  ri binguni.

³⁴ Musidanize kuwa nija kutawanya salama mulumwengu-mu. Sijire kutawanya salama ila nija na upanga†.

³⁵ Kamana nija kunfitini mwananlume na wawaye, muka na mamaye, pamoja na munu na nkwewe.

---

* **10:29** Mana ake: Kwa kuwa Mwenyezimungu awasunga wadudu, futi wanu aawasunga? † **10:34** Mana a upanga ndi “umani”. Nfano: “Nija nawo novyo umani”.

36 Maaduwi wa munu ndi wári nnyumba mwake!

37 Mwenyé kumpenda wawaye au mamaye pakulu koliko omi siyo bora kwangu omi, na mwenyé kumpenda mwanawe pakulu koliko omi, siyo bora kwangu omi.

38 Munu saasukula nsalaba‡ wake na kunifulata, siyo bora kwangu omi.

39 Awonérera mainsha ake, apoteza, fala apóteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, asinganira.”

Thawabu

40 “Akupókererani umwe, anipokerera omi. Na anipokérera omi, ampokerera anitumire omi.

41 Ampokérera nabii kwa kuwa nabii apata tuzo ra nabii. Na ampokérera mwenyé shariya, kwa kuwa mwenyé shariya, apata thawabu ya mwenyé shariya.

42 Nukwambirani kweli kuwa ámpa wasimana-wa mojawapo kikombe ca maji akuzizima kwa kuwa mwanafunzi wangu, kwa hakika aakosa futi kupata thawabu yake.”

11

1 Insa pesire kuwalaiza wanafunzi wake kumi na wawiri, akilawa pare akuka kufunda na kwereza mmakaya mwawo*.

Wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza

‡ **10:38** Nsalaba ndi mbawo mbiri zakukingamisiwa. Úkitumiriwanga mida kuwolayira wanu wakuhukumiswa. Munu wakusukula nsalaba wake, ndi alama yake ya kuka kufwa. Aana haki ya mainsha tena. Ewu ndi nfano wasowere Insa kuringanyisa namuna ya kujuzi kukaidi moyo kunlani shetwani. * **11:1** “Makaya mwawo” ndi makaya a Mayahudi.

² Yahaya nkalaboshu mure paasikire vitendo vya Almasihi, akiwatuma wanafunzi wake

³ wakandairi javi: “Uwe nduwe úkijuzi kuja au tijuzi tinrindire mwengine mmojawapo?†”

⁴ Insa akiwajibu, akamba: “Ukani mukamwambire Yahaya mambo a muri kusikira na a muri kuwona:

⁵ wanu sawawona wankuwona, wakubadilika wankwenenda, wamagundula wankuswafiwa, makewewe wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na masikini wankwereziwa Habari Ngema.

⁶ Heri munu wakúwa kwangu omi aawona sababu yakunziwiya kuzidi kwamini.”

Insa asowera kuhusu Yahaya

⁷ Sambu, pawokire vyawo, Insa akanza kuwambira wanu kuhusu Yahaya: “Paluwanja pare múka kuwona kinani? Nyani wakitikinyiwa na mepo?

⁸ Au múka kuwona kinani? Mwananlume wakuvala mavazi meema? Onani, wanu wakuvala mavazi meema, nnyumba ya nfalume ndi mwawári.

⁹ Fala noko múka kuwona kinani? Nabii? Nukwambirani kweli, iye kawapunda minabii.

¹⁰ Basi, iye ndi munu asewiwe nkati ya Mandiko‡:

‘Onani, nímpereka ntume wangu mbere yako, akutengezera njira mbere yako.’

† **11:3** Mayahudi na Yahaya mwenyé Koza wakirindira kuwa akuja kulawirira Mwenye Nkulu wakúja kuwavusha wanu.

‡ **11:10** Ona Malakiya 3:1.

11 Kweli-kwelini nukwambirani kuwa nkati ya wana wapongoriwa na wanawaka, aanalawirira wakumpunda Yahaya mwenyé Koza. Falakini, ntoto muufalume wa binguni ndi nkulu wakunzaidi iye.

12 Tangu suku za Yahaya mwenyé Koza mpaka rero-vi, ufalume wa binguni úkiwepo ushinda mwingi. Wamani wakenekeza kumiliki kwa nguvu. §

13 Konta mpaka suku za Yahaya, minabii piya wabushuru na Taureti ibushuru novyo kuhusu nowo ufalume-wo.

14 Basi, mukisaka kukubali, neye noyo ndi nabii Aliyasi akirindiriwa kuja.*

15 Mwenyé masikiro, asikire!

16 Wanu wa eyi tarehe-yi niwalandanise na wanani? Wawalanda wasimana wakwikala kubazari, wakiwanyangurira wenziwawo,

17 wakamba:

‘Tukwibiirani mitoriro, amuvinire!
Timba nyimbo za uzuni, amuririre!’

18 Kamana kaja Yahaya aafúnga wala aánywa, ewo wasema: ‘Kanawo jini.’

19 Kaja Binadamu wa Binguni† akúrya na akúnywa, ewo wasema: ‘Mmoneni! Nfaji na nrevi-yu! Rafiki wa waripísa nsoko na wamádambi!’

---

§ **11:12** Wakati-wo Mayahudi wakinrindira kuja Almasihi awe nkulungwa wa masurudadu kuwashinda waRoma. * **11:14**

Nabii wa mida, pakulu Malakiya (ona Malakiya 4:5), wabushuru kuwa Aliyasi aludi. Aliyasi ndi ire saafwire, atwariwe mbinguni munkukuta wa moto. † **11:19** Binadamu wa Binguni zina rengine ra Insa.

Novyo-sivyo wijiwifu wa Mwenyezimungu ukwijiwikana kwa vitendo vyake!‡”

Inti za wanu saawasaka kutubiya

²⁰ Ikisa, Insa akanza kuwalaumu wanu wa kaya zaakitenda maajuza mengi, konta awakitubiya.

²¹ Akamba: “Uwe, kaya ya Korazini, ulaniwe! Uwe, kaya ya Betisaida, ulaniwe! Konta maajuza akukunireni umwe, anakuna Tiru na Sidoni, nanga walawirira wengi wenye kutubiya, wakuvala maguniya na kuripaka rivu§.

²² Ndimana nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya Tiru na Sidoni* ikuja kuwa aba koliko yenu umwe.

²³ Na uwe, Kafarnaumu, itakuwa ukweziwa? Ukwisusiwa mpaka Kuzimu! Kamana, maajuza akukunire uwe, anakuna Sodoma†, kaya íri-po mpaka rero!

²⁴ Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya kaya ya Sodoma ikuja kuwa aba koliko yako uwe.”

“Njoni kwangu omi!”

²⁵ Noure wakati ure, Insa akisema, akamba: “Nukushukuru, Baba, Mola wa binguni na duniya,

---

‡ **11:19** Mana ake: Mwinsho wijiwifu wa Mwenyezimungu ukuja kwakikishiwa julu ya vitendo vyema vya Insa. § **11:21** (i) Kuvala maguniya na kuripaka rivu ikiwa alama yakutubiya ka Mayahudi. (ii) Wákitendanga wanu wa mida ikiwa watubu dambi zawo.

* **11:22** Tiru na Sidoni ndi inti za makafiri. † **11:23** Wakati wa Iburahima, kaya ya Sodoma ifujika kwa sababu Mwenyezimungu kâpereka moto, konta dhuluma kuwa nyingi. Ona Mwanzo 18-19.

konta evi vinu-vi kuwafisira wejiwifu na werevu, ıla kuwafafanurira wanu watoto‡.

²⁶ Ndi kweli, Baba, kwa kuwa javyo ndi vyavikunowa mbere yako.

²⁷ Piya vinu nigabiziwa na Baba wangu. Hapana amwijiwa Mwana§ ıla Baba, na hapana amwijiwa Baba ıla Mwana na ware wakuwa Mwana kawatondola kuwafafanurira.

²⁸ Piya wenye kusokera na wenye kuwa na mashuguli mengi, njoni kwangu omi, nukupani pumuzi!

²⁹ Twalani lunda rangu, murifunde kwangu omi, kamana nanawo imani na unyenyekevu wa moyo. Basi javyo, roho zenu zipumuzika,

³⁰ konta lunda rangu aririgariga, na nzigo wanukusukuzani úveyuka.”

12

Kuhusu suku ya sabadu

¹ Wakati-wo, suku moja sabadu*, Insa akipita mmasamba a tirigu. Wanafunzi ware ikiwakola njala, wakanza kuvunja masuke a tirigu, wakita-funa.

² Fala Mafarizeu pawawonire javire, wakimwambira: “Ló! Wawone wanafunzi wako wankutenda vinu saviri halali kutendiwa suku ya sabadu.”

³ Iye akiwajibu: “Amunafyoma vyaâtendire Daudi pamoja na wenziwe paiwakorire njala?”

‡ **11:25** “Watoto” epa mana ake ndi wanu wanyenyekevu.

§ **11:27** Mwana ndi Mwenye Insa Almasihi. * **12:1** Suku ya sabadu ndi Jumamosi. Ndi suku ituriwe kupumula Mayahudi. Awajuzi kukola kazi kamba vyaisema shariya ya Taureti.

⁴ Kêngira nnyumba ya Mwenyezimungu pamoja na wenziwe, watafuna mikate yakutukuziwa. Saviri halali kutenda javyo ewo, ila íwa halali kutafuna walongozi wa dini tu basi.

⁵ Au amunafyoma Taureti kuwa walongozi wa dini wa nNyumba Takatifu wakikejeli suku ya sabadu, fala wawa wanu sawana makosa?

⁶ Basi omi nukwambirani kuwa epa kawapo nkulu koliko Nyumba Takatifu!

⁷ Munejiwa mana a ewu usemi-wu: ‘Omi Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka’, amungari kuwalaumu wanu sawana makosa.

⁸ Konta Binadamu wa Binguni ndi Mwenye wa sabadu.”

Munu wakuremala nkono

⁹ Insa nakulawa pare, akuka nsinagoga mwawo.

¹⁰ Ákiwapo munu wakuremala nkono. Ewo wandairi wakamba: “Mwaja! Halali kuponesa sabadu?” Wandairi javyo ipate wanlaumu.

¹¹ Fala iye akiwambira: “Nani kati yenu áwa na kondoo mmoja kagwirira mpondo rikulu suku ya sabadu, kwa nowo wakati-wo katowa kunkola, kunlavya?”

¹² Onani, aafãi pakulu munu koliko kondoo? Kwa javyo, halali kutenda meema suku ya sabadu.”

¹³ Ikisa akimwambira munu ire, akamba: “Olosa nkono wako.” Iye akolosa na akiponesiwa, úkiwa nzima kamba mwengine.

¹⁴ Fala Mafarizeu wakilawa, wakitenda mpango wakumuulaya Insa.

Kubushuru ka Ntumisi atondoriwe na Mwenyezimungu

¹⁵ Fala pejiwe mpango wawo ure, Insa karilavya pare. Wanu wengi wakifulata, neye akiwaponesa piya,

¹⁶ akiwalaizira wasereze vyaatendire.

¹⁷ Vitimiziwe vyaâsemire nabii Izaya[†] kuwa:

¹⁸ “Onani, eyu ndi Ntumisi wangu wanintondore, mpendani wangu anipéndeza mmoyo mwangu. Nintaya Roho yangu kati yake, iye atangaza namuna nyipya mbere ya mataifa.

¹⁹ Aakaidi wala aanyangurisana na munu, shauti yake aisikirikana panja.

²⁰ Aanyanda muwa wakuvunjika, wala aazimisa paviyu yakufuka rosi, mpaka suku yakushinda shariya yangu.

²¹ Na zina rake, mataifa watumaini.”

Mafarizeu wanlandanisa Insa na Belzebuli

²² Ikisa Insa wakinjisira munu mmoja kipofu na bubu kwa sababu ya mashetwani. Iye akimponesa, ipate akidiri kusowera na kuwona.

²³ Wanu piya wakishanga, wakamba: “Paa! Sinoyu-yu ujukulu wa Daudi?”

²⁴ Fala Mafarizeu pawasikire, wamba: “Eyu munu-yu aawatuwisa mashetwani sairi kwa uwezo wa Belzebuli, nkulu wa mashetwani[‡].”

²⁵ Pejiwe ware cawari kuwaza, Insa kawambira: “Kila ufalume wakwawányika

---

[†] **12:17** Ona Izaya 42:1-4. [‡] **12:24** Belzebuli ndi zina rengine ra Shetwani au Ibilisi, nkulu wa mashetwani na majini.

makundi akubishana watupu, ufujika. Na kila kaya au nyumba yakwawányika makundi akubishana watupu, aiinshi.

²⁶ Ikiwa Shetwani§ awatuwisa mashetwani, warawanya watupu, ufalume wake Shetwani-yo uinshi mwaja?

²⁷ Na ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Belzebuli, sambili wanafunzi wenu wawatuwisa kwa uwezo wa nani? Basi, ewo ndi wakulamulani.

²⁸ Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Roho wa Mwenyezimungu, basi ukufikirani futi ufalume wa Mwenyezimungu!

²⁹ Au, munu nnyumba ya munu wakurimba akwingira kumwiwira mali ake, bila kwanza kunfunga mwaneyewe, mwaja? Akinfunga ndi pamwiwira nnyumba mwake.

³⁰ Munu saári pamoja nomi, abishana nomi, na sakusánya pamoja nomi, atawanya.

³¹ Ndimana nukwambirani javi kuwa kila dambi na kufuru waswamiiwa wanu, fala kukufurira Roho Takatifu* auswamiiwa.

³² Na asowéra kwa kubishana na Binadamu wa Binguni aswamiiwa, fala asowéra kwa kubishana na Roho Takatifu, aaswamiiwa ulumwengu-wu wala usaka kuja.”

Muti ukwijiwikana kwa visumo vyake

---

§ 12:26 Au: “Ibilisi”. * 12:31 Usowezi wa kukosera Roho Takatifu ndi kukufuru ka Mwenyezimungu, bila kusaka kutubiya. Kuwa nawo roho ya ukakatima, kutowa kusaka kunfulata Mwenyezimungu ka ukweli.

33 “Tenderani juhudi muti uwe mwema†, visumo vyake vikuwa vyema, au tenderani ubaya muti uwe mbaya, na visumo vyake vikuwa vibaya. Kusema kweli, muti ukwijiwikana kwa visumo vyake.

34 Umwe kabila ya manyoka! Musoweraja usowezi mwema, muri wabaya? Konta ciri kumoyo ndi cilawira pakanywa.

35 Munu mwema nkati ya ankiba ngema, alavya usowezi mwema, na dainfu nkati ya ankiba mbaya, alavya usowezi mbaya.

36 Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, kila usowezi saufāi usowériwa na wanu, wakuka kujibu usowezi-wo.

37 Konta kwa usowezi wako, ukwakikishiwa kuwa na haki, na kwa usowezi wako, uhukumiwa.”

Alama ya maajuzi a nabii Inusu

38 Basi sambi, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wamojawapo wakinlebeli, wakamba: “Mwanlimu, tisaka tiwone alama yako.”

39 Fala iye akiwajibu: “Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama. Fala acoloteriwa alama saíri ya nabii Inusu.

40 Basi, kamba Inusu vyêkare suku natu usiku na nsana mmatumbo mwa inswi nkulu, na Binadamu wa Binguni akuja kwikala novyo nkaburi suku natu usiku na nsana.

41 Sambu, suku yakulamuriwa‡ walawirira waNenive wahukumu kizazi-ci, konta watubiya

---

† 12:33 Kila mainsha a munu awa kamba muti mwema au wakunyata. ‡ 12:41 “Suku yakulamuriwa” mana ake “suku ya Kiyama”.

paakereza nabii Inusu. Na kumbe arípo epa kampunda Inusu!

⁴² Ikisa tena, suku yakulamuriwa, alamusiwa rainya wa upande wa suheli§ ahukumu kizazi-ci, konta kâlawa baidi futi kuka kusikiriza wijiwifu wa Selemani. Na kumbe arípo epa kampunda Selemani!”

Kuludi ka shetwani

⁴³ “Shetwani, akinlawa munu, apita mahala palanga, akisakula kupumula, fala aapata.

⁴⁴ Sambu akwamba: ‘Niludira nyumba yangu kanilawire!’ Nakufika, asingana yawaka, yakufyairiwa, na yakutengiwa vinu sana-sana.

⁴⁵ Akuka awatwala wenziwe saba wakumpunda iye mwananyewe. Nakwingira, wakwikala nkati-mo. Kwa javyo, na munu-yo hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya kupunda pakwanza. Basi, novyo ndi vyacisaka kuwa eci kizazi kibaya-ci.”

Jamaa zake Insa

⁴⁶ Insa, paakisowera na wanu, mamaye pamoja na wanduze wemira panja, wakisakula wasowere naye.

⁴⁷ Munu mmoja akimwambira, akamba: “Ona! Mamayo na wanduzo wawa panja pare wasakula wasowere nawe.”

⁴⁸ Iye akinjibu munu ire, akamba: “Mama omi ndi wepi? Wanduzangu ndi wepi?”

---

§ 12:42 Rainya wa upande wa suheli ndi nfalume mwanamuka wa inti ya Saba, inti iri upande wa sini ya Arabiya. Hadisi-yo yândikiwa nkitabu cakwanza ca Mafalume, sura ya 10.

⁴⁹ Nakolosa nkono akiwolota wanafunzi wake ware, akamba: “Epa ndi paári mama na wanduzangu!

⁵⁰ Konta munu asaka kuwa onse aténda caasaka Baba wangu ári binguni, noyo ndi nduyangu na nlumbwangu na ndi mama.”

13

Insa afunda kwa kinyume cingi

Kinyume kuhusu nvyari

¹ Noire suku ire, Insa akilawa nnyumba mure, akuka akikala nanyenje ya tanda.

² Makundi ka makundi a wanu wakinzunguriza, ndimana kakwera mungalawa, akikala. Wanu ware piya wémira nanyenje ya tanda rire.

³ Noparepare, akiwafunda wanu vinu vingi vyawenye kwa kinyume, akamba: “Ákiwepo mwananlume mmoja akipita akivyala.

⁴ Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira, zija nyuni zidodola.

⁵ Mbeyu nyengine igwirira mmawe, mahala saapana misanga, noure wakati ure iwota konta aikiwepo misanga mingi.

⁶ Fala pariwarire juwa, senge ire ifwa, konta aikiwa na mizipe sana.

⁷ Mbeyu nyengine igwirira mmiwa, iwota, fala muti unyala.

⁸ Mbeyu nyengine igwirira munsanga wa rutuba, ipa visumo, muti mmoja miya, nyengine sitini, na nyengine talatini.*

---

* **13:8** Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 18 mpaka 23.

⁹ Basi, mwenyé masikiro, asikire!”

Mana a kinyume

¹⁰ Wanafunzi ware wakinfika karibu, wakindairi javi: “Sababuni kuwambira kwa kinyume?”

¹¹ Iye akiwajibu akamba: “Konta umwe-po mwijiwisiwa siiri za ufalume wa binguni, fala ewo-po† awejiwisiwe.

¹² Kamana mwenyé kuwa na kinu, apewa akuwa na vingi, fala munu saana kinu, aba caári nawo noco anyang'anyiwa.

¹³ Ndimana niwasowerera kwa kinyume, konta wanang'aniza fala awawona, wasikiriza fala awasikira wala awereriwa.

¹⁴ Javyo vitimiziwa kwawo vyaâsemire nabii Izaya‡, akamba:

‘Musikira na masikiro fala amwereriwa anta aba, nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.

¹⁵ Konta myoyo ya wanu-wa migumu.

Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.

Siwera javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga yerériwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa’ ” amba ndi Mola.

---

† **13:11** Ewo wakiwamba wanu sawakikubali kauli ya Mwenyezimungu. ‡ **13:14** Ona Izaya 6:9,10.

16 Insa akiwambira tena: “Heri maso enu konta muwona, pamoja na masikiro enu konta musikira.

17 Nukwambirani kweli kuwa minabii wengi na makamilifu vîwajibu kuwona vyamuwona-vi fala awawonire, na kusikira vyamusikira-vi, fala awasikire.”

Mana a kinyume kuhusu nvyari

18 “Sikirizani mana a kinyume kuhusu nvyari:

19 Kila mwenyé kusikira usemi wa ufalume aki-towa kwereriwa mana ake ndi ire mbeyu igwirire munjira. Akuja Ibilisi anlavya círi mmoyo mwake.

20 Mbeyu igwirire mmawe ndi mwenyé kusikira usemi, nopo ka nopo kapokerera na furaha,

21 fala aainshi nawo suku nyingi, kwa kuwa aana mizipe nkati yake. Akija akimpata mashaka au kulumbatiwa sababu ya usemi wa Mwenyezimungu, abugudika, akwasa.

22 Mbeyu igwirire kati-kati ya miwa ndi mwenyé kusikira usemi, fala kwa sababu ya mashuguli a kila suku, pamoja na udanganyifu wa mali, vikinya usemi, ubaki saupa visumo.

23 Na ire mbeyu igwirire munsanga warutuba, ndi mwenyé kusikira usemi, kwereriwa sana-sana, na kweli ukupa visumo: muti mmoja visumo miya, mwengine sitini na mwengine tala-tini.”

Kinyume kuhusu tirigu na minyani

24 Kinyume cengine kawambira, kaamba: “Ufalume wa binguni uwa kamba munu wakuvyala mbeyu ngema mmasamba mwake.

²⁵ Falakini wanu pawalarire, akija aduwi wake akivyala minyani§ nkati ya tirigu, akuka vyake.

²⁶ Paikurire tirigu ire ikitambuluka, na minyani ikanza kuwoneka.

²⁷ Basi, wakolakazi wa mwenyé-nyumba wakinfika karibu, wakimwambira javi: ‘Mwenye! Mmasamba mwenu mure, amuvyarire mbeyu ngema? Sambu, minyani ire yankulawirira ndepi?’

²⁸ Iye akijibu: ‘Aduwi mmojawapo ndi atendire javyo.’ Wakolakazi ware wakindairi: ‘Musaka tikadobore minyani ire?’

²⁹ Fala iye akiwajibu: ‘Musuke kudobola, konta pakudobola musanganya na tirigu.’

³⁰ Asani kwanza ikure na tirigu mpaka wakati wa mavuno. Wakati-wo ndi panisaka kuwambira wavuni kuwa: “Kwanza lavyani minyani, mufunge vinyang'anya vyociwe moto, fala tirigu-yo vunani, mutaye nkikuti mwangu.”* ’ ”

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

³¹ Insa akiwambira tena kinyume cengine: “Ufalume wa binguni uwa kamba mbeyu ya mostarda, yatwarire munu mmoja akivyala mmasamba mwake.

³² Ingawa eyo mbeyu-yo noto koliko mbeyu piya, fala nrayi ukikula ukuwa nkulu koliko mirayi piya, anta nyuni wakuja wakijenga vitundu nvitambi vyake.”

Kinyume kuhusu furumento

---

§ 13:25 “Minyani” epa ikwambiwa minyani yakulandana pakulu na tirigu fala mbeyu yake isambala. * 13:30 Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 36 mpaka 43.

³³ Akiwambira tena kinyume cengine: “Ufalume wa binguni uwa kamba furumento. Mwanamuka atwala furumento aba javi, asanganya na ufu wa tirigu mwingi. Furumento ire ikwingirirana muufu mure piya.”

³⁴ Evi vinu-vi piya Insa kawambira wanu kwa kinyume. Aakiwambira kinu bila kutumira kinyume.

³⁵ Kwa javyo, vikitimu vyaâsemire nabii mmoja† kuwa:

“Nifungula kanywa,
nikwereza kwa kinyume vinu virifisire
tangu mwanzo wa ulumwengu.”

Kufafanula ka kinyume kuhusu minyani

³⁶ Sambu, Insa paasire junudi ya wanu ire, akuka kwake. Noparepare, wanafunzi wake wakinfika karibu, wakamba: “Tambire mana ake kinyume kuhusu minyani mmasamba.”

³⁷ Iye akiwajibu: “Munu avyála mbeyu ngema ndi Binadamu wa Binguni.

³⁸ Masamba ndi ulumwengu, mbeyu ngema‡ ndi wanu wakuwa ufalume ndi wawo. Minyani ndi wanu wári upande wa Ibilisi,

³⁹ na aduwi avyarire minyani ndi Ibilisi. Mavuno ndi mwinsho wa ulumwengu, na wavuni ndi malaika.

⁴⁰ Kwa javyo, kamba vyailaviwa minyani iko-ciwa moto ndi vyavisaka kukuna suku ya Kiyama.

---

† 13:35 Ona Zaburi 78:2. ‡ 13:38 “Wanu wakuwa ufalume ndi wawo” mana ake “ware wanfulata Insa”.

⁴¹ Binadamu awapereka malaika wake wawakusanye na wawalavye nkati ya ufalume wake piya, wawakóresa dambi wenziwawo na wenye kutenda vitendo vibaya.

⁴² Ware wawefya motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno. §

⁴³ Basi wenye shariya wakuka kung'anira kamba juwa nkati ya ufalume wa Baba yawo. Mwenyé masikiro, asikire.”

Kinyume kuhusu kupata mali a halali

⁴⁴ “Ufalume wa binguni ulandana na mali aku-fisiwa mmasamba. Vyaapita munu akiwonerera na akifisa mmasamba nomo tena. Kwa radi yake yawenye akúka, kuuzanya piya vyaári nawo, ikisa akuza masamba are! * ”

Kinyume kuhusu ncuruzi wa ambari

⁴⁵ “Kinyume cengine, ufalume wa binguni ulandana na ncuruzi mmoja wakusakula ambari yakusitawi pakulu.

⁴⁶ Paasingana ambari moja ya nzuruku mwingi, alawa akuka kuuzanya vyaári nawo piya, akuka kuuza ambari ire!”

Kinyume kuhusu nyavu mbahari

⁴⁷ “Nfano mwengine tena, ufalume wa binguni ulandana na nyavu yakutaiwa mbahari yakukoresa inswi za kila namuna.

---

§ **13:42** Tabu za motoni pakulu pawenye, sababu ya kuwona mashaka. * **13:44** Ukisakula kupata ka Mwenyezimungu kubali kwasa kwajibiwa na vinu piya na Roho yako unfulate iye.

⁴⁸ Pazijala inswi, wavuvi wavutira kungulu, wakwikala, watondola ngema, wakitaya ntenga, sazifāi wakefya.

⁴⁹ Javyo ndi vyavisaka kuwa suku ya Kiyama: wakuja kulawirira malaika, wawatondola wanu wabaya nkati ya wanu wa shariya,

⁵⁰ wawefya motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno.”

⁵¹ Basi, Insa akiwadairi wanafunzi wake: “Mw-ereriwa usowezi-wu piya?” Wakijibu: “He, tereriwa.”

⁵² Iye akiwambira akamba: “Kwa javyo, kila mwanlimu wa shariya apinduka kuwa mwanafunzi nkati ya ufalume wa binguni, alandana na mwenyé nyumba wakulavya nkati ya mali zake vinu vipya na vya mida.”

⁵³ Insa, pesire kuwambira kwa kinyume cire, akilawa akuka vyake.

Insa aainshimiwa kwawo Nazareti

⁵⁴ Nakufika kwawo, akiwafunda nsinagoga mwawo, mpaka ewo wakishanga, wakisema: “Wijiwifu-wu na eya maajuza-ya vyankunlawirira ndepi?”

⁵⁵ Eyu si mwana wa karipinteru? Mamaye si etiwa Mariyamu? Na noyu si nduyawo Yakobu, Yusufu, Ansumani, na Yuda?

⁵⁶ Walumbuze piya atiri nawo pamoja? Piya-vi vyankunlawirira ndepi?”

⁵⁷ Na wakibugudika naye. Fala Insa akiwambira: “Nabii ainshimiwa kila mahala, ila kwawo na mbere ya jamaa zake aainshimiwa.”

⁵⁸ Basi, aatendire maajuza mengi kwawo konta awakimwamini.

14

Kufwa ka Yahaya mwenyé Koza

¹ Na noure wakati ure, nfalume Herodi akisikira swifa za Insa.

² Akiwambira wakolakazi wake javi: “Eyo Yahaya mwenyé Koza ire. Iye kaziribuka ka wafwi, ndimana atendeka maajuza-yo!”

³ Kamana Herodi ânkorire Yahaya, akingunga, akintaya nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka wa nduye Filipi.

⁴ Konta Yahaya ákimwambiranga Herodi javi: “Siyo haki kuntenda kuwa nkawako!”

⁵ Ingawa Herodi akisaka kumulaya, fala akiwopa wanu, konta wakintula Yahaya kuwa nabii.

⁶ Sambu ikifika suku ya sherehe yakutenda mwaka Herodi. Mwana mmoja wa Herodiza, mwari, kavina kati-kati ya jambo vikimwajibu sana Herodi.

⁷ Kwa javyo akilapira kumpa caalebela conse.

⁸ Mwari ire, kwa kushongezeriwa na mamaye, akilebela akamba: “Nipeni sambu-pa nginga kiswa ca Yahaya mwenyé Koza.”

⁹ Nfalume ire akikimiwa pakulu futi fala, kwa kuwa kâlapira mbere ya piya wetiwe ware, akamuru apewe.

¹⁰ Akintuma munu, akasinje kiswa ca Yahaya nkalaboshu.

¹¹ Kweli kiswa cake cikijisiwa cikitaiwa nginga, akipewa mwari ire, neye akitwala akimpa mamaye.

¹² Mwinsho, wakija wanafunzi wa Yahaya, wakitwala kivirikiti cake, wakuka wakizika, ikisa wakuka wakimpatisa habari Insa.

Insa awapa cakurya wanu zaida ya alufu ntanu

¹³ Insa, paasikire habari zire, akilawa pare mungalawa akuka yeka yake mahala sapanu wanu. Fala wanu wengi pawasikire, wakilawa mmakaya mwawo wakifulata luwansi.

¹⁴ Iye nakwisuka, kawawona wanu wengi, akiwawonera utungu, akiwaponesa walwera wawo.

¹⁵ Paifikire jironi, wanafunzi wake wakinfika karibu wakimwambira: “Epa mahala-pa panyamazikana na juwa riswa. Wambire wanu-wa watawanyike wokeye mmamakaya, wakauze cakurya warye.”

¹⁶ Fala Insa akiwambira: “Ailazimu kuwa ewo-po wokeye vyawo. Umwe-po wapeni cakurya warye!”

¹⁷ Ewo wakinjibu wakamba: “Atina kinu, ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri tu basi.”

¹⁸ Iye akiwambira: “Njoni nazo kuno.”

¹⁹ Ikisa iye akamuru kuwa wanu piya wekare pansu mminyani, akitwala mikate mitanu na inswi mbiri zire, akinang'aniza binguni, akintukuza Mwenyezimungu*, akimeya mikate ire vipandevipande, akiwapa wanafunzi wake, newo wakiwatongera wanu ware piya.

²⁰ Wanu piya wakitafuna mpaka wakikuta. Ikisa, wakikusanya mikate iremire ire, ikijala vikalala kumi na viwiri.

²¹ Jumula ya wanu piya watafune wakifika kadiri ya alufu ntanu, kwasa kuwawalanga

---

* **14:19** Akilamusa maso akinang'aniza julu binguni akintukuza Mwenyezimungu ndi tabiya ya wanu wa Iziraeli kila mara kabula sawanamba kwanza kurya.

wanawaka pamoja na wasimana†, mama!

Insa akwenenda julu ya maji

²² Mpunde noure, Insa akiwalazimisha wanafunzi wake waripakire mungalawa walongorere ng'ambu nyengine kuno akilayana nawo wanu ware.

²³ Nakwisa kulayana nawo, akikwera yeka pamwango kulebela duwa. Pariswere juwa, akibaki yeka.

²⁴ Fala ngalawa ilawire ire ikiwa baidi na kaya, ikirefya na maluwimbi konta ikibisha.

²⁵ Paifikire alufajiri Insa akuka akifika mpaka paikenenda ngalawa pare, akenenda julu ya maji, wé!

²⁶ Wanafunzi ware pawammonire ári julu ya maji, wakifazaika, wakamba: “Eyu nsoka!” Wakingira kurama na wofi.

²⁷ Fala noure mpunde ure, Insa akiwambíra akamba: “Rimbisani myoyo yenu! Ndumi, musope kinu!”

²⁸ Peduru akijibu, akamba: “Mwenye, ikiwa nduwe, namuru nenende julu ya maji nifike pauri-po!”

²⁹ Akinjibu: “Njo”. Nakwisuka mungalawa mure, Peduru akenenda julu ya maji, akuka paákiwa Insa pare.

³⁰ Fala paawonire mepo kuwa nyingi, akopa, akanza kutita, kuno akifula lukuto, akamba: “Mwenye, nivushe!”

---

† **14:21** Tabiya ya mida wakisabiwa walume, waka na wasimana awakisabiwa, ila walume basi.

³¹ Kwa mpunde noure, Insa akolosa nkono, akinkola, akimwambira: “Uwe kwamini kwako aba, mbana kudanizira?”

³² Pawengire mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala.

³³ Piya wákiwa mungalawa mure wakintukuza wakamba: “Kweli-kwelini kuwa Mwana wa Mwenyezimungu!”

Kuponesiwa ka walwere wa Genezareti

³⁴ Wakiloka, wakuka ng'ambu nyengine, waki-fika kaya ya Genezareti.

³⁵ Sambu, wanu wa nkaya mure, pawammanyire Insa, wakitangaza habari kaya jirani. Ewo wakinjisira walwere piya.

³⁶ Wakintafadali wakumbure nanga aba lupindo ra nguwo yake. Na kweli-kwelini wákumbure ware, piya wapona.

15

Vinu vyakuntaya munu haramu

¹ Sambu, Mafarizeu na wanlimu wa shariya wakilawa Yerusalemu wakuka ka Insa, wakindairi:

² “Sababuni wanafunzi wako mbana wankutupa tabiya za wazee wa mida? Kamana wakirya awanawa.”

³ Fala Insa akiwajibu, akiwambira: “Mbana umwe novyo mutupa shariya za Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu?”

⁴ Konta Mwenyezimungu kasema javi: ‘Umwinshimu wawayo na mamayo.’ Na: ‘Munu wakunsowerera caputu wawaye au mamaye ajuzi aulaiwe.’

⁵ Fala umwe mufunda javi: mwenyé kumwambira wawaye au mamaye kuwa canikijuzi kukupani, nilavya swadaka ka Mwenyezimungu*.

⁶ Basi ámba javyo aamwinshimu wawaye, kankufezeyi usemi wa Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu.

⁷ Umwe manafiki! Nabii Izaya kâsema sana-sana tangu mida julu yenu, akamba:

⁸ ‘Ewa wanu-wa wanisifu pakanywa basi, fala myoyo yawo iwa baidi nami.

⁹ Newo wankunitukuza bure, wankufunda ngano zawalangana wanu.’ ”

¹⁰ Ikisa Insa paawajumanise wanu, akiwambira javi: “Sikirizani, ereriwani!

¹¹ Sico cingira pakanywa cintaya munu haramu, ila cilawa pakanywa ndi cintaya munu haramu.”

¹² Basi, wanafunzi wake wakinfika karibu yake, wakimwambira: “Ukwijiwa kuwa Mafarizeu ware, pawasikire usowezi wako, wabugudika?”

¹³ Fala iye akiwajibu, akamba: “Kila muti savyarire Baba omi ári binguni udoboriwa.

¹⁴ Waseni! Ewo wanu sawawona wawalongoza wanu sawawona. Kipofu akinlongoza kipofu mwenziwe, wo-wawiri wagwira mpondo gudu!”

---

* **15:5** Wakati wa Insa, íkiwapo tabiya yakuwa munu wakurit-urira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa munu yakuwatukuza wawaze. (Ona aya ya 4.)

15 Peduru akimwambira, akamba: “Ewo nfino-wo tifafanurire mana ake.”

16 Iye akamba: “Umwe novyo amunamba kw-ereriwa?”

17 Amwijiwa kuwa piya cingira pakanywa cikuka mmatumbo na cilawa cukwefyeriwa mpondo ncovero.

18 Fala vilawa pakanywa vilawa mmoyo. Evyo ndi vintenza munu kuwa haramu.

19 Konta mmoyo mulawa mawazo mabaya, ku-ulaya, uzinzi, ceje, wivi, ushahidi wa ulongo, na matukano.

20 Evi ndi vintenza munu kuwa haramu. Fala kurya bila kunawa mmakono, aakuntenza munu kuwa haramu.”

Kwamini ka mwanamuka mmoja

21 Insa nakurilavya pare, akuka makaya a Tiru na Sidoni[†].

22 Sambu, mwanamuka nKanaa[‡] wa nozire inti zire akikuwa, akamba: “Mwenye, njukulu wa Daudi, niwonere utungu! Mwanangu kakazika, kapatiwa na jini.”

23 Fala Insa aanjibire anta kinu. Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakinlebelu, wakamba javi: “Mwase oke vyake kontu kankutinyangula nyuma kuno.”

24 Fala Insa akiwajibu, akamba: “Situmiwe ka wanu wengine ila ka waIziraeli tu basi[§], wenye kupoteya kamba makondoo.”

[†] 15:21 Tiru na Sidoni kaya za wanu sawafulata dini, upande wa kashkazini wa Iziraeli.   [‡] 15:22 “NKanaa” mana ake kwawo Kanaa. Wanu wa Kanaa ndi wanu wawere wanyewe inti.

[§] 15:24 Kitabu mwanzo kutungiwa yandikiwa “Nyumba ya Iziraeli”.

25 Fala mwanamuka ire, nakuja akintukuza, akamba: “Mwenye, nisaidiye!”

26 Iye akinjibu: “Sivyo vyema kutwala cakurya ca wana, kuwapa waumbwa wa pakaya.”

27 Fala iye akamba: “He, Mwenye, fala anta na umbwa* zikuryanga vyakuwagwa watwa wawo pameza!”

28 Sambu Insa akinjibu, akimwambira: “Uwe mama, kwamini kwako kukulu! Tenderiwa kamba vyausaka.” Noure mpunde ure, mwanawe ire akipona.

Insa awaponesa wanu wengi

29 Insa, nakulawa pare, akija kutanda ra Galileya, akikwera pamwango, akikala.

30 Wakinfika karibu yake wanu wengi, wakija nawo vitewe, wanu wakuremala, vipofu, mabubu, pamoja na wengine-po tena wengi. Wakiwatula piya ware mbere yake, neye akiwaponesa.

31 Wanu ware washanga, konta wakiwona mabubu wakisowera, wanu wakuremala wakomu, vitewe wakenenda, pamoja na vipofu wakiwona. Wakinsifu sana Mwenyezimungu wa Iziraeli.

Insa awapa wanu cakurya zaida ya alufu nne

32 Sambu Insa paawajumanise wanafunzi wake, akiwambira akamba: “Ewa wanu-wa niwawonera utungu, konta wawa nomi muda wa

---

* 15:27 Wanu wa Iziraeli wakiwatula wanu sawafulata dini kamba umbwa, ndimana Insa akisowera javyo akisakula ejiwe kweli-kwelini kuwa mwanamuka ire akwamini.

suku natu, na awana cakurya. Sisaka kuwalaya kuwasa na njala, wasije kuzirika munjira.”

³³ Wanafunzi ware wakindairi javi: “Cakurya palanga-pa cakuwatosha wanu wengi kamba-wa, tipata ndepi?”

³⁴ Insa akiwambira: “Muwa nawo mikate myengapi-po?” Ewo wakijibu: “Saba, na inswi aba.”

³⁵ Basi Insa akiwamuru wanu ware wekare pansu.

³⁶ Insa akitwala mikate saba ire na inswi zire, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, newo wakiwatongera wanu ware.

³⁷ Wakirya piya, wakikuta. Wakilokota vipande vya mikate vibakire, vikijala vikapu saba.

³⁸ Wanu wârire wâkiwa wanawalume alufu nne, bila kuwawalanga wanawaka pamoja na wasi-manana, we!

³⁹ Basi, Insa akilayana na wanu ware, akingira mungalawa, akuka upande wa Magadani.

16

Mafarizeu na Masaduseu walebela alama

¹ Mafarizeu na Masaduseu wakinfika karibu yake Insa, na kwa kumyerera, wakinlebeli awatendere alama ya binguni awolotere.

² Fala iye, nakuwajibu, akamba: “Ikifika jironi mukwamba: ‘Makeshamungu kukuwa kwema, konta kunja kutenda undu.’”

³ Na subuu namapema mukwamba: ‘Rero kunja kúnyata, konta kuwa mawingu.’ Vyakuwa julu, mukwereriwa cisaka kukuna, fala alama

zakolota ewo wakati maalumu-wo amukidiri kw-ereriwa. Sababuni?

⁴ Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama, fala acipewa alama ila alama ya nabii Inusu.” Iye akiwasa, akuka vyake.

Furumento ya Mafarizeu na Masaduseu

⁵ Wanafunzi ware pawafikire ng'ambu nyengine, wariwala kusukula mikate.

⁶ Insa akiwambira javi: “Tunzani, rikengereni na furumento ya Mafarizeu na Masaduseu!”

⁷ Ewo wakanza kuduguda watupu: “Konta atirisukuze mikate.”

⁸ Insa paawafahamire, akiwambira: “Mbana muduguda watupu, umwe wanu samwamini? Konta amuna mikate?”

⁹ Mwaja amunamba kufahamu wala amukum-bukira mikate mitanu ka ware wanu alufu ntanu ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi?

¹⁰ Wala ire mikate saba ka ware wanu alufu nne ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi?

¹¹ Amwereriwa namunani kuwa sikamba mikate? Rikengereni furumento ya Mafarizeu na Masaduseu.”

¹² Basi ndi pawafahamire kuwa aari kwamba rikengereni na furumento ya mikate, ila kankwamba rikengereni na ngano za Mafarizeu na Masaduseu.

Kwakikisha ka Peduru

¹³ Insa paafikire upande wa kaya ya Kaisariya-Filipi, kawadairi wanafunzi wake javi: “Wanu wawamwita Binadamu wa Binguni ndi wepi?”

14 Ewo wakijibu: “Wengine Yahaya mwenyé Koza, wengine Aliyasi, na wengine Yereimiya au nabii mmojawapo.”

15 Iye akiwambira: “Umwe-po mukwamba omi niwa nani?”

16 Ansumani Peduru akijibu akamba: “Uwe kuwa Almasihi, Mwana wa Nlungu hai*.”

17 Insa akinjibu akamba: “Heri uwe, Ansumani mwana wa Inusu, kamana siyo mwanadamu† akufafanurire kusema javi, ila Baba wangu ári binguni.

18 Omi novyo nukwambira kuwa uwe kuwa Peduru‡, na pajulu ya ewu mwala-wu§ nijenga jamati yangu, na miryango ya Kuzimu* aikidiri kushinda eyo jamati-yo.

19 Nomi nukupa mifungulo ya ufalume wa binguni. Kwa javyo, kila caulunganisa conse mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni. Kila cawasanisa conse mulumwengu-mu, cukwasanisiwa novyo binguni.”

20 Basi, akiwambira wanafunzi wake

---

* **16:16** “Mwana wa Nlungu hai” mana ake siyo kwamba Mwenyezimungu kampongola Insa na Mariyamu, ila mana a kweli ndi kuwa Insa Almasihi kaperekiwa kulawa binguni na ámuri piya za Mwenyezimungu. Iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, na roho ya Mwenyezimungu wa milele kamba vyayândikiwe nKorowani sura 4:171. † **16:17** Kigeregu wafasuli: “mwiri na damu”, mana ake “mwanadamu”. ‡ **16:18** “Peduru” mana ake ukwambiwa “mwala”. § **16:18** Idaniziriwa kuwa “ewu mwala-wu” kukwambiwa mwala nkulu Kaisariya-Filipi, mahala pawakikala mashetwani wengi. Mwala-wo ukijiwikana kwa zina ra “Nryango wa mashetwani”. Na wanu wa nowo wakati-wo wakijiwa piya-vi. * **16:18** Nkati ya miryango ya Kuzimu ndi Ibilisi na mashetwani.

wasimwambire anta munu kuwa iye ndi Almasihi.

Insa kufwa na kufufuka kwake kereza kábula

²¹ Mwanzo wa noure wakati ure, Insa akanza kuwereza wanafunzi wake kuwa inlazimu kuka mpaka Yerusalemu, akapate kutabishiwa pakulu na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, ikisa aulaiwe, na suku ya tatu afufuriwe.

²² Noparepare Peduru akimwitira kunyenje, akanza kunkaidi akamba: “Anta, Mwenye! Vinu- vyo avikukuna futi!”

²³ Fala iye akizungunuka, akimwambira Peduru: “Uka nyuma yangu-ko, Ibilisi! Kwangu omi, uwe kuwa kisiki cakukwakuriwa, konta auwaza víri ka Mwenyezimungu, ila ka wanadamu.”

²⁴ Noparepare Insa akiwambira wanafunzi wake: “Asáka kunifulata omi onse, akaidi moyo wake, aritike nsalaba wake, anifulate.

²⁵ Kamana mwenyé kusaka kukengera mainsha ake, apoteza, fala mwenyé kupoteza mainsha ake kwa sababu yangu omi, asingana.

²⁶ Mwaja, munu apata faidani kupata ulumwengu-wu piya, iri filihali kapoteza roho yake? Munu apereka kinani kukakanya na roho yake?

²⁷ Kamana Binadamu wa Binguni akuja kati ya utukufu wa Baba wake pamoja na malaika wake. Epo ndi paaja kunripa kila munu kwa vitendo vyake.

²⁸ Nukwambirani kweli kuwa muripo-pa-mwe, wamojawapo awafwa sawammonire Binadamu akija na ufalume wake.”

17

Kutaduka ka Insa

¹ Bandi ya suku sita, Insa akintwala Peduru pamoja na Yakobu na Yahaya, munu na nduye, akikwera nawo pamwango nrefu yeka yawo.

² Iye akitaduka mbere yawo, uso wake ukinuru kamba juwa, na nguwo zake zilangala vú kamba nuru!

³ Na mpunde noure, wakilawirira Musa na Aliyasi wakipakanira naye.

⁴ Akilawa Peduru akimwambira Insa akamba: “Mwenye, vyema futi ofwe kwikala mahala-pa! Mukisaka, nijenga nopa vibanda vitatu: kimoja cenu, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.”

⁵ Kuno akisowera, wingu relupa vú rikiwafinika na nkati ya wingu rire, isikirikana shauti ikamba: “Eyu ndi Mwanangu wanimpenda pakulu, waniri radi naye. Nsikirizeni!”

⁶ Wanafunzi ware, pawasikire shauti ire, wagwa warifinika kumaso, wakopa pakulu.

⁷ Fala Insa akiwafika karibu yawo, akiwakumbula, akiwambira: “Lamukani! Musope kinu!”

⁸ Pawenure uso, awammonire munu, ila Insa tu basi.

⁹ Pawesuke pamwango pare, Insa akiwalaizira, akamba: “Musimwambire munu amuwonire are, mpaka Binadamu wa Binguni afufuriwe ka wafwi.”

¹⁰ Wanafunzi ware wakindairi Insa, wakamba: “Mbana wanlimu wa shariya wankwereza kuwa ajuzi kwanza aje Aliyasi?”

¹¹ Insa akiwajibu, akamba: “Kweli Aliyasi akwanza kuja, neye atengeza piya,

12 fala nukwambirani kuwa Aliyasi kâja futi, ila Mayahudi awammanyire, wantenda vyawasakire vyonse. Ndi novyo Binadamu wa Binguni vyaaja kutabika mmakono mwawo.”

13 Noparepare wanafunzi ware watula kuwa kankumwamba Yahaya mwenyé Koza*.

Insa amponesa kisimana wa kisasasala

14 Pawafikire karibu ya wanu wengi, noparepare akija munu mmoja ka Insa, akikokora mbere yake,

15 akamba: “Mwenye, mmonere utungu mwanangu! Iye niwere kisasasala, kankutabika pakulu futi. Kamana mara nyingi kagwirira pamoto na mmaji mara nyingi zawenye.

16 Nimpereka ka wanafunzi wako, fala awakidirire kumponesa.”

17 Insa akijibu, akamba: “Ló, kizazi kibaya sacikubali! Niinshi namwe mpaka rini? Na mpaka rini nukukuvumirirani? Njoni naye nnemba-yo.”

18 Insa akinsutumumu jini ire, akintuwisa. Kwa noure wakati ure, nnemba ire akipona.

19 Nakisa wanafunzi ware wakuka karibu ya Insa, wakindairi kiriziu: “Mbená ofwe-pa atikidirire kuntuwisa?”

20 Iye akiwajibu: “Konta kwamini kwenu aba. Nukwambirani kweli kuwa mukiwa nawo

---

* **17:13** Ewo wawaza javyo konta Insa kazungunusa masemo, wakidanizira kuwa Aliyasi ndi Yahaya mwenyé Koza, konta wakumbukira kuwa kolaiwa suku karibu. Ona 14:1-12.

kwamini kamba mbeyu ya amostarda[†] mukidiri kusowerera mwango-wu: ‘Lawa epa, ukekare pengine!’, newo nanga ulawa. Acipo camukitowa kukidiri!”

21 ‡

Insa awiriza kulaizira kufwa na kufufuka kwake

22 Pawekare pamoja Galileya, Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Binadamu wa Binguni aperekiwa mmakono mwa wanadamu,

23 ewo wamulaya, fala suku ya tatu afufuriwa.” Ewo wakiuzunika pakulu futi.

Nsoko wa Nyumba Takatifu

24 Pawafikire Kafarnaumu, wanu wákiripisanga nsoko wa jarajara mbiri§, wakimukira Peduru, wakindairi javi: “Nsoko wa jarajara mbiri, mwanlimu wenu aripanga?”

25 Iye akamba: “Aye, aripanga.” Basi Peduru pengire nnyumba mure, Insa kawa ntanzi kusowera, akindairi javi: “Ansumani! Kwankuwona mwaja? Mafalume wa muinti-mu wapokerera

---

† 17:20 Amostarda ndi miti íri inti za Arabiya na Iziraeli. Mbeyu yake noto pakulu futi, fala muti wake ukula pakula pawenye. Noyi mbeyu ya amostarda ingawa noto, fala yanawo nguvu pakulu.

‡ 17:21 Mandiko mengine a mida aana aya 21. [Mashetwani kamba ewa awatuwisiwa sairi kwa kulebela duwa na kufunga.]

§ 17:24 Jarajara mbiri úkiwa nzuruku úkiripiwanga nozo enzi-zo kila mwaka. Kila nkulungwa onse ákiripanga darakima mbiri ipate kuwa ndaririwa Nyumba Takatifu ya Yerusalemu. Ewo auwere nsoko wa nfalume.

nsoko au ushuru ka wanuni? Ka wana wawo* au ka wanu wengine?”

²⁶ Akilawa Peduru akijibu: “Ka wanu wengine.” Sambu Insa akisema javi: “Basi, wana wawa nawo uhuru, awaripa.

²⁷ Fala kwa kuwa tisiwakwakurise, uka mwani†, ukefye pavu, untware inswi wakwanza kunlowa. Nakunfungula kanywa, usingana jarajara‡. Utware, uke, ukaripe nsoko wangu na wako.”

18

Munu bora pakulu muufalume wa binguni

¹ Noure wakati ure, wanafunzi wanfika karibu Insa, wakamba: “Muufalume wa binguni, munu bora pakulu nani?”

² Iye akimwita kisimana mmoja, akimwimisa kati-kati yawo,

³ akamba: “Nukwambirani kweli, ikiwa amuripindure mukiwa kamba wasimana, visaka kuwa vyonse amwingira muufalume wa binguni.

⁴ Kamana, mwenyé kurinyenyekeya mwaneyewe kamba eyu kisimana-yu, iye ndi bora pakulu muufalume wa binguni.

⁵ Ampokérera kisimana mmoja kamba eyu, kwa zina rangu, anipokerera omi.

⁶ Fala ankósesa kisimana mmojawapo* waku-nitumaini omi-wa, ndi fadari kwake afungiriwe

---

* **17:25** “Wana wawo” ndi wenye kaya, sawari wayeni wakulawa baidi ya nyumba ya nfalume. † **17:27** “Mwani” epa tanda rikulu ra Galileya konta kaya ya Kafarnaumu ikiwa nanyenje ya noro tanda ro. ‡ **17:27** Nzuruku wa jarajara ya parata mana ake ndi nzuruku ufáire kuripa nsoko wa wanu wawiri. * **18:6** “Kisimana” epa mana ake ndi wanu wakwamini bila dana.

nsingo riwe rikulu rakupalaza, atosiwe kati-kati ya bahari.

⁷ Walaniwe wanu wa mulumwengu kwa sababu ya kukosa. Kamana sibudi siti kuwepo kukosa. Falakini alaniwe mwenyé kukosesa!

⁸ Basi sambi, ikiwa nkono wako au mulu wako ndi úri kukukoresa dambi, tupula nowo, wefye kunundu!† Fadari kwako uwe wingire mumainsha a milele sauna nkono au mulu, koliko kwe-fyeriwa pamoto wa milele na makono mawiri au maulu mawiri.

⁹ Na riso rako rukukukoresa dambi, kotopola noro, wefye kunundu! Fadari kwako, wingire mumainsha a milele na riso rimoja basi, zaida kwefyeriwa pamoto wa Jahanamu na maso mawiri.”

Nfano wa kondoo wakwasika

¹⁰ “Onani! Ewa wasimana-wa musinkejeli anta mmoja! Konta nukwambirani kweli kuwa malaika wawo wári binguni daima wankuwona uso wa Baba wangu ári binguni.

¹¹ ‡

¹² Umwe muwonaja? Ikiwa munu kanawo makondoo miya, akasika kondoo mmoja, atenda? Aawasa tuswini na kenda mmyango nomo, kupita akinsakula mmoja asike ire?

¹³ Na akimmonerera, nukwambirani, antendera radi pakulu koliko tuswini na kenda sawasike ware.

---

† **18:8** Mana ake siyo kutupula vifingo ila kwasa kifulata na kurinyemesa na vitendo vyakukwingiza motoni. ‡ **18:11** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Kamana Binadamu kaja kuwavusha wanu wakwasika.]

14 Kwa javyo, Baba wenu ári binguni vimwajibu kuwa kisimana anta mmoja asipoteye.”

Kuswamiyana

15 “Ikiwa nduyo§ kakukosa, uka ukamolotere kosa rake, muri wawiri zenu tu basi. Akukusikira, kumpata nduyo.

16 Fala akitowa kukusikira, ntware tena munu mmoja au wawiri, ipate kanywa zawo za ushahidi wa wawiri au watatu mwaha-wo wakikishiwe.*

17 Fala akikatala kuwasikiriza, kaseme kujamati. Na akitowa kusikiriza novyo jamati, nture kamba munu kafiri au munu wakuripisa nsoko.

18 Nukwambirani† kweli kuwa kila camulungánisa conse mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni. Na kila camwasánisa conse‡ mulumwengu-mu, cikwasanisiwa novyo binguni.

19 Tena nukwambirani kweli kuwa, wawiri kati yenu, mukikubaliyana kunlebelala Mwenyezimungu shauri mojawapo mulumwengu-mu, cikuna noco, julu ya Baba wangu ári binguni.

20 Konta pawakusanyika wawiri au watatu kwa zina rangu omi, niwapo kati yawo.”

Kuhusu kuswamii

21 Sambi, Peduru akindika karibu, akindairi: “Mwenye, akinikoserera mwenzangu inilazimu ninswamii mpaka mara nyengapi? Mpaka mara saba?”

22 Insa akinjibu: “Sisema mpaka mara saba, ila nisema mpaka sabini mara saba!

---

§ 18:15 “Nduyo” mana ake ndi mwenziwo wamwenenda onse kujamati. * 18:16 Ona Kumbukumbu 19:15. † 18:18 Ona 16:19. ‡ 18:18 Kigeregu: “kila kinu camufunga conse”.

²³ Ndimana ufalume wa binguni ulandana na nfalume mmoja asakire kuwalangirana nawo mali watumisi wake.

²⁴ Paanzire kuwalangirana nawo, wakinjisira cadeni mmoja akiwiriwa talanta§ alufu kumi.

²⁵ Kwa kuwa aawere nawo cakuripa, nfalume ire akilamula ntumisi ire ozanyiwe, pamoja na nkawake, wanawe, na vinu vyake piya, iripiwe deni ire.

²⁶ Ntumisi ire, nakugwa akikokora mbere yake, akamba: ‘Iwa na imani nami, nukuripa piya deni.’

²⁷ Nfalume ire, kwa kummonera utungu ntumisi ire, akimwasa, akinswamii deni yake.

²⁸ Na paalawire pare, noire ntumisi ire kansingana ntumisi mwenziwe wammwira kontu amusini*. Noparepare akinkola, akinpota, akimwambira: ‘Niripe nzuruku wangu!’

²⁹ Basi ntumisi mwenziwe ire, nakugwa akinle-bela akamba: ‘Iwa na imani nami, nukuripa.’

³⁰ Fala iye aasakire anta kinu, akilawa, akintay-isa nkalaboshu mpaka aripe deni yake ire.

³¹ Basi watumisi wenziwe ware pawawonire mambo akunire are, wakisikitika pakulu futi, wakuka wakimwambira mwenye wawo piya akunire are.

³² Noparepare, mwenye wawo ire nakumwita ntumisi ire, akimwambira javi: ‘Uwe kuwa ntumisi mbaya! Deni yako piya nukuswamii konta

---

§ **18:24** Talanta ndi zina ra nzuruku wa mida inti ya Iziraeli na Arabiya. Talanta moja ndi nzuruku waakiripiwa munu nkolakazi myaka shirini. Ndimana munu ire kanawo deni ulu yawenye!

* **18:28** Kigeregu: “denari miya”. Ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa moja. Ndimana munu ire kanawo deni aba.

kunilebela.

³³ Aukijuzi uwe novyo kummonera utungu mwenziwo kamba vyanukuwonere omi?’

³⁴ Basi mwenye wawo ire akimiwe pakulu, akimpereka ka wenye kuhukumu, mpaka aripe deni yake ire piya.†

³⁵ Basi ndi kamba Baba wangu ari binguni vyaasaka kukutendani, ikiwa amuwaswamiire wenzenu ka moyo radi.”

19

Insa afunda kuhusu talaka

¹ Insa pesire usowezi ure, kalawa Galileya koka makaya a Yudeya, kuloka Yordani.

² Wanu wengi wawenye wakinfalata, na noko iye akiwaponesa walwere.

³ Iwa Mafarizeu wakimukira kwa kumyerera, wakindairi: “Mwaja! Halali nlume kuntaliki nkawake kwa sababu mmojawapo?”

⁴ Iye kajibu kaamba: “Aya* ísema kuwa tangu mwanzo, Mwenyezimungu pamumbire nlume na muka, eyo aya-yo amufyomire?”

⁵ Novyo akamba† kuwa nlume ájuzi kumwasa wawaye na mamaye, alungana na nkawake, wó-wawiri wakuwa mwiri mmoja. Sinovyo?

⁶ Kwa javyo, awawa wawiri tena, ila ukuwa mwiri mmoja. Basi, calungánise Mwenyezimungu conse, mwanadamu asanise.”

---

† **18:34** Kusema kweli, ntumisi ire ajuzi kwikala mainsha ake piya nkalaboshu konta aana namuna ya kuripa deni ire. * **19:4** Ona Mwanzo 1:27. † **19:5** Ona Mwanzo 2:24.

7 Ewo wakindairi tena: “Sambi, mbena nabii Musa kamuru kuntaliki muka na kumwasa?”

8 Insa akiwajibu: “Nabii Musa kakuhurusuni kuwasa waka wenu kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu‡. Fala tangu mwanzo aiwere javyo.

9 Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kumwasa nkawake, sairi kwa sababu ya uzinzi, kuka kunlomba muka mwengine, kankuzinga.”

10 Wanafunzi wake ware wakamba javi: “Ikiwa ndi javyo nlume na nkawake, aipo faida yakulomba.”

11 Iye akiwambira: “Wala sipiya wakubali usowezi-wu, ila wenye kujanliwa na Mwenyezimungu.

12 Kamana wawapo macande kwa kipongorero cawo, wawapo macande wengine watendiwe javyo na wanu, na wawapo macande wengine wakuritenda wanyewe kwa sababu ya ufalume wa binguni§. Mwenyé kukubali kinu-ci, akubali!”

Insa awajanliya wasimana

13 Ikisa, wakijisiwa wasimana ka Insa, awature makono, awalebelele duwa. Wanafunzi wake wakiwenyukira,

14 fala Insa akamba: “Waseni wasimana-wo waje kuno, musiwakataze, konta wári kamba ewo ufalume wa binguni ndi wawo.”

15 Nakwisa kuwatula makono*, akilawa mahala pare.

---

‡ 19:8 “Myoyo kuwa migumu” mana ake ndi myoyo saina pendo. § 19:12 Wakwambiwa watowa kulomba kwa sababu ya kumwabudu na kuntumika Mwenyezimungu. * 19:15 “Kuwatula makono’ ndi alama yakulebelele duwa.

Nnemba tajiri

¹⁶ Sambu, munu mmoja akimukira Insa, akindairi: “Mwanlimu! Cema ndi cepi canijuzi kutenda nipate mainsha a milele?”

¹⁷ Iye akimwambira: “Mbená unidairi kuhusu cema caujuzi kutenda? Mwema mmoja tu basi. Uwe ukisakula kuwa na mainsha a milele, fulata ámuri.”

¹⁸ Iye akindairi: “Ámurini?” Insa akisema: “Usiulaye, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo,

¹⁹ mwinshimu wawayo na mamayo, na mpende mwenziwo kamba vyaauripenda uwe mwananyewe.”

²⁰ Nnemba ire akamba: “Ezo ámuri-zo piya ndi zanifulata. Kinani tena cibakire?”

²¹ Insa akimwambira: “Ukisakula uwe kamilifu, uka ukozanye vinu vyako, nzuruku uwape masikini. Javyo uriturira ankiba binguni†. Nakisa uje unifulate.”

²² Fala nnemba ire paasikire ewu usowezi-wu, kalawa na uzuni konta ákiwa na mali mengi.

²³ Insa kawambira wanafunzi wake: “Nukwambirani kweli-kwelini kuwa tajiri virigariga kwingira muufalume wa binguni!

²⁴ Nukwambirani tena: Ngamiya raisi kupita kipenyo ca singano, koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.”

²⁵ Nakusikira wanafunzi ware, washanga

---

† **19:21** “Kuriturira akiba binguni” mana ake ufalume mupya wa binguni na Mwenyezimungu mwananyewe kuwa ndi akiba yako. Nang’aniza Matwaya 6:19-21.

pakulu futi, wakindairi: “Avi, asáka kuvuka‡ nani?”

²⁶ Insa akiwanang'aniza, akiwambira: “Ka wanadamu, kinu-co acikidirika, fala ka Mwenyez-imungu, piya vinu vikidirika.”

²⁷ Nakuwajibu, Peduru kawambira javi: “Ofwe tasa piya, tukufulata uwe. Faída yetu ofwe ndi yepi?”

²⁸ Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli umwe munifúlata-mwe, ulumwengu mupya-wu, Binadamu wa Binguni paasaka kwikala kiti ca utukufu wake, nomwe novyo mukuja kwikala viti vikulu kumi na viwiri, kumiliki marikolo kumi na mawiri a Iziraeli.

²⁹ Mwenyé kwasa nyumba, wanduze, walumbuze, wawaye, mamaye, wanawe, au masamba, kwa sababu yangu omi, apata faída mara miya, na ariti mainsha a milele.

³⁰ Fala wengi wanzire§ wakuja kuwa mwinsho, na wári mwinsho wakuja kuwa watanzi.”

20

Kinyume kuhusu wakolakazi wa mmasamba

¹ “Sambi, ufalume wa binguni ulandana na mwenyé masamba, alawire subuu namapema kusikizana na wanu wakakore kazi mmasamba mwake.

² Basi, nakusikizana nawo jarajara moja ya parata* kutwa, akiwapereka kumasamba kwake.

‡ **19:25** “Kuvuka” mana ake ndi kupata mainsha a milele.

§ **19:30** “Wengi wanzire” mana ake ndi wanu wakulu. * **20:2** Nzuruku wa jarajara moja ya parata ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa mmoja.

³ Nakulawa tena ora ya subuu, kawawona wanu wengine wemira pabazari, sawatenda kinu,

⁴ akiwambira javi: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba, nukupani haki yenu.’ Newo wakúka.

⁵ Akilawa tena nsana na ruremba, akitenda novire.

⁶ Ikisa tena jironi paalawire, kawasingana wanu wengine wemira, akiwadairi: ‘Mwimira epa kutwa nzima samutenda kazi, sababuni?’

⁷ Ewo wakijibu: ‘Hapana munu asikizane nofwe.’ Iye akiwambira: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba.’

⁸ Pariswere juwa, mwenyé masamba ire kamwambira kapatashi wake javi: ‘Wete wakolakazi piya, uwaripe nshahara wawo, uwanze wajíre mwinsho mpaka wanzire kuja.’

⁹ Basi kweli, pawafikire wajíre jironi, kila munu kapokera jarajara moja ya parata[†].

¹⁰ Pawafikire wanzire kuja ware, wakidanizira kuwa wapokera nzuruku mwingi, fala kila mmoja kapokera novyo jarajara moja ya parata!

¹¹ Pawapokere, wanduguda mwenyé masamba ire,

¹² wamba: ‘Wajire mwinsho-wa wakola kazi ora moja basi, fala kawatula kuwa sawa-sawa nofwe, tikorire kazi kutwa nzima, tíkivumirira juwa!’

¹³ Fala iye, nakunjibu munu mmoja, kamwambira: ‘Ona rafiki yangu, siri kukupoka shariya. Atisikizane jarajara mmoja ya parata?’

¹⁴ Twala cako, uke vyako. Nisaka nimpe mwenziwo wa mwinsho-yu kamba vyanukupere uwe.

[†] **20:9** Jarajara moja ndi nshahara wa kazi kutwa nzima.

15 Mwaja! Omi sina haki yakutenda canisaka na nzuruku wangu? Riso rako ribaya konta ya umunu-mwema wangu?’

16 Kwa javyo wanu wa mwinsho wakuwa watanzi, na watanzi wakuwa wa mwinsho.”

Insa asema maraya tatu kifo na kufufuka kwake

17 Insa paakikwera kuka Yerusalemu, kaweta cembe wanafunzi wake munjira akiwambira javi:

18 “Sikirizani! Epa tankukwera Yerusalemu. Eko, Binadamu wa Binguni akuka kugabiziwa wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya, newo wanhukumu olaiwe.

19 Wampereka ka Sawari-Mayahudi, wanshupe, ebiwe viboko, na agomezeriwe pansalaba. Na suku ya tatu afufuriwa.”

Mama ya wana wa Zebedeyu awalebelela

20 Sambu, muka wa Zebedeyu na wanawe akuka mpaka karibu ya Insa, akikokora mbere yake akinlebelela kinu.

21 Insa akindairi: “Usakani?” Iye akinjibu: “Ona, amuru wanangu wawiri-wa wekare muu-falume wako, mmoja akwikare nkono nriro wako na mwengine nkono sonto.”

22 Insa akinjibu, akamba: “Anta camulebela, amwijiwa. Mukidiri kunywa kaneka yangu‡ canisaka kunywa omi?” Ewo wakinjibu: “Tikidiri.”

23 Insa akiwambira: “Ndi kweli mukunywa kaneka yangu. Fala kunikala nkono nriro au nkono sonto, sina idini. Ila wenye kwikala watengezeriwa na Baba wangu.”

---

‡ 20:22 “Kunywera kaneka” mana ake kukuna mashaka.

24 Wanafunzi kumi wengine ware, pawasikire javire, wakiwakimwira ware wawiri munu na nduye.

25 Fala Insa akiweta, akiwambira: “Mukwi-jiwa kuwa mafalume wa mataifa wawatawala wanu, na wakulungwa wawa nawo mamulaka julu yawo.

26 Falakini kwenu umwe sivyaviri. Ila, kati yenu, asakúla kuwa nkulu onse, awe ntumisi wenu,

27 na kati yenu asakúla kuwa ntanzi onse, awe ntwana wenu.

28 Ndi kamba Binadamu wa Binguni aajire kutumikiriwa, ila atumike na apereke mainsha ake awavushe wanu wengi.”

Insa awaponesa vipofu wawiri

29 Insa na wanafunzi wake, pawalawire Yeriko, wanu wengi wakifulata.

30 Sambu, wekala nanyenje ya njira vipofu wawiri. Pawasikire kuwa Insa kankupita, wafula uto, wakamba: “Mwenye mwana wa Daudi, tiwonere utungu!”

31 Wanu ware wakiwenyukira wanyamare. Fala ewo wakizidi kufula uto: “Mwenye, Mwana wa Daudi! Tiwonere utungu!”

32 Pawemire, Insa akiweta akiwadairi: “Musaka nukutendeni mwaja?”

33 Ewo wakijibu: “Mwenye, tisaka tiwone! Tiponese maso etu!”

34 Insa, kwa kuwawonera utungu, akiwakumbula maso awo. Kwa mpunde noure, ewo wakiludira kuwona, wakifulata Insa.

21

Insa akwingira Yerusalemu kwa sherehe

¹ Insa na wanafunzi wake wári karibu ya Yerusalemu, wakifika Betifage pamwango wa Mizaituni. Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, akiwambira:

² “Ukani kaya íri mbere yenu ire. Nakufika, múnsingana buru mmoja kafungiriwa pamoja na mwanawe. Munfungure, muje naye.

³ Akilawírira wakukwambirani kinu, mwambireni kuwa: ‘Buru-yu ansakula Mwenye’, basi iye akwasani mukuja nawo.”

⁴ Evi vikuna novire ipate utimiziwe usowezi waâsemire nabii mmoja akamba:

⁵ “Mwambireni mwari wa Ziyoni*:
‘Mmone nfalume wako kankuja kwako,
kankuja na imani, ampandire buru,
kankuperekiwa na kaburu katoto,
mwana wa nyama mpingi!’ ”†

⁶ Basi wanafunzi ware woka, watenda sawa-sawa kamba Insa vyawatumire.

⁷ Waja naye buru ire pamoja na kaburu katoto kare, wakitandika nguwo zawo. Insa akikala julu yake.

⁸ Junudi ya wanu wengi wakitandika nguwo zawo munjira. Wanu wengine wakisinja makuti a mitende, wakitandika munjira.

⁹ Na makundi a wanu wákiwa mbere na wákiwa nyuma, wakipaza nyimbo, wakamba:

---

* **21:5** “Mwari wa Ziyoni” ndi wenye kaya ya Yerusalemu. † **21:5** Ona Izaya 62:11; Zagariya 9:9.

“Hozana‡ Mwana wa Daudi!
Bora ári kuja kwa zina ra Mola!
Hozana julu mbinguni!”

¹⁰ Insa, pengire Yerusalemu, wanu piya kaya ire wakifazaika, wakamba: “Eyu munu-yu nani?”

¹¹ Wanu ware wakisema: “Eyu ndi nabii Insa, wa Nazareti inti ya Galileya!”

Insa awatuwisa wanu nNyumba Takatifu

¹² Sambu, Insa akingira nNyumba Takatifu, akiwatuwisa piya wakiuzanya na wakiuza vinu nNyumba Takatifu. Akipidulanga meza za wacuruzi, pamoja na viti vya wakiuzanya mapomba.

¹³ Ikisa akiwambira: “Yândikiwa§ javi: ‘Nyumba yangu ikuja kwitiwa nyumba ya duwa.’ Fala umwe mutenda jonga ra wevi.”

¹⁴ Nnyumba Takatifu nomo, wanjisira vipofu na wakuremala, iye akiwaponesa.

¹⁵ Kweli, wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya wawona matajabisa atendíre, na wawawona wasimana nNyumba Takatifu wakipaza nyimbo, wakamba: “Hozana Mwana wa Daudi!” Kwa javyo, ewo wakikimiwa,

¹⁶ wakimwambira: “Kwankuwasikira ewa cawamba?” Insa akiwajibu: “Aye, aya* isema javi:

‘Kanywa za wasimana watoto na wakujiji, zilavya kutukuza kwema.’
Amunafyoma?”

---

‡ **21:9** “Hozana” mana ake “asifiwe”. § **21:13** Ona Izaya 56:7.

* **21:16** Ona Zaburi 8:2.

17 Nakuwasa, akilawira panja, akuka Betaniya, akilala noko.

Muti saupa

18 Subuu namapema, Insa paakiludi akuka kaya ulu, ínkola njala.

19 Akiwona nfigu munjira, akúka mpaka nopo, fala aasingane kinu ila masamba tu basi. Akisowerera: “Cisipe tena kisumo milele!” Kwa noure mpunde ure, nfigu ure ukumiliya.

20 Nakuwona wanafunzi washanga, wakamba: “Namunani kwa mpunde nowu vyaumiliye nfigu-wu?”

21 Nakujibu Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli, mukitumaini bila dana, amutenda vyani-tendire nfigu-wu basi, anta na mukisowerera ewu mwango-wu mukamba: ‘Somoka ukaritose mba-hari’, vikuna novyo.†

22 Na piya camulebela conse kwa duwa, mukamini, múpata.”

Ushinda wa mamulaka a Insa

23 Insa pengire nNyumba Takatifu, waku-lungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wakinfika karibu kuno akifunda, wakindairi: “Evi vinu-vi akutendesa mamulakani? Nani akupere eya mamulaka-ya?”

24 Insa akijibu, akiwambira: “Nomi novyo nukudairini kinu kimoja. Neco muginijibu, nomi novyo nukwambirani mwenyé mamulaka aniten-desi evi vinu-vi.

---

† **21:21** Usowezi wa Insa mana ake ndi munu mwenyé kuntumaini Mwenyezimungu sana, tafauti isaka kuwa yonse yakuwa kamba mwango, iye amariza.

²⁵ Koziwa ka Yahaya kukiwa ka mamulaka a nani? A binguni‡ au a wanadamu?” Ewo wakikaidiyana watupu, wakamba: “Epa, tikamba: ‘A binguni’, atambira: ‘Sambi mbena amunkubali?’

²⁶ Na tikamba: ‘A wanadamu’, tiwopa wanu konta piya wankubali Yahaya ndi nabii wawo.”

²⁷ Basi wakinjibu Insa, wakimwambira: “Ati-jiwa!” Na iye novyo akiwambira: “Basi, anta omi sukwambirani mamulaka a nani anitendesa evi vinu-vi!”

Kinyume kuhusu wana wawiri

²⁸ “Umwe muwonaja? Mwananlume mmoja ákiwa na wana wawiri. Akinfika wakwanza, akimwambira: ‘Mwanangu, uka rero ukakore kazi masamba.’

²⁹ Iye nakujibu, kaamba: ‘Sisaka!’ ikisa aki-tubiya akuka.

³⁰ Akinfika wapiri, amwambira novire, fala iye nakujibu kaamba: ‘Nukuka Baba!’ fala okire.

³¹ Kati ya wawiri ware, atendire vyakumwajibu wawa yawo ndi wepi?” Ewo wamba: “Mwana wakwanza.” Insa akiwambira javi: “Nukwambirani kweli kuwa warípisi nsoko na mareba walongorera mbere yenu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.

³² Kamana Yahaya mwenyé Koza kaja kwenu kwa njira ya shariya, fala amunkubali. Novyo-sivyo, warípisi nsoko na mareba wankubali. Na ingawa muwona, mwinsho amutubiye mukinkubali.”

---

‡ **21:25** Mamulaka ka kulawa binguni sawa-sawa na kwamba mamulaka a kulawa ka Mwenyezimungu.

Kinyume kuhusu masamba a uva na warimi wabaya

³³ “Sikirizani kinyume cengine: Ákiwepo munu mmoja mwenyé nyumba karima masamba a uva, akijengera sereka. Nkati mwake akisimba pondo, akijenga nnara, masamba are akiwemisira warimi, akisafiri.

³⁴ Paifikire karibu ya mavuno, kawatuma watumisi wake ka warimi ware, wakatware visumo vyake.

³⁵ Warimi ware wakiwakola watumisi wake ware: mmoja wakimwibiya, mwengine wakimulaya, na mwengine wakimpanja na mawe.

³⁶ Mwenyé masamba ire akiwatuma tena watumisi wengine, wengi futi zaida ya wakwanza ware. Newo wakiwatenda novire.

³⁷ Mwinsho akintuma mwanawe, akiwaza javi: ‘Mwanangu-yu wamwinshimu.’

³⁸ Fala warimi, pawammonire mwanawe ire, wakambirana watupu: ‘Noyu-yu ndi asaka kuriti, tukeni timulaye, tinriti!’

³⁹ Basi, wakinkola, wakimwefya nyuma ya mpaka wa masamba a uva are, wakimulaya.

⁴⁰ Paasaka kuja mwanayewe masamba are, warimi ware awatendaja?”

⁴¹ Ewo wanjibu: “Visomi wabaya-wo, awamariza nfululu na masamba-wo awemisira warimi wengine, wakuwa wakumpa visumo wakati wa mavuno.”

⁴² Insa akiwambira: “Mwaja? Amufyomire Mandiko§ kuwa:

---

§ 21:42 Zaburi 118:22-23.

‘Riwe rawafezeyire wajengi,
 ndi riwere maalumu ra pamembe ya nyumba.
 Kinu-ci akunisha ndi Mola,
 na citajabisa mmaso mwetu!’

⁴³ Ndimana nukwambirani kuwa muvuriwa ufalume wa Mwenyezimungu, wapewa wanu wengine wakupa visumo vya ufalume-wo.

⁴⁴ Na asáka kugwira julu ya eri riwe-ri, avunjiwavanjiwanga, na warisáka kungwirira onse asaika atenda ufu.”

⁴⁵ Wakulungwa wa dini na Mafarizeu, pawasikire eci kinyume-ci, wereriwa kuwa kankuwamba ewo.

⁴⁶ Wakisaka kunfunga, fala wawopa wanu konta wakintula kuwa nabii wawo.

22

Kinyume kuhusu jambo ra harusi

¹ Mara nyengine, Insa akiwajibu akiwasowerera kwa kinyume, akamba:

² “Ufalume wa binguni ulandana na nfalume mmoja atengeze harusi ya mwanawe.

³ Katumiza kuweta warifíwe kujambo, fala awasakire kuja, kú!

⁴ Akiwatuma watumisi wengine tena, akamba: ‘Warifíwe wambireni javi: “Onani! Jambo rangu nisa kutengeza, ng’ombe na micamba isinjiwa futi, vinu piya viwa tayari. Njoni kujambo!” ’

⁵ Fala warifíwe ware awayeriwe, woka vyawo: mmoja koka masamba kwake, mwengine koka kucuruza vinu vyake,

⁶ na wengine wakiwakola watumisi ware, wakiwatabisha, wakiwolaya.

⁷ Kwa javyo, nfalume ire akikimiwa, akiwatuma masurudadu wake wakiwolaya visomi ware, nakisa wakitaya moto kaya yawo ire.

⁸ Ikisa, akiwambira watumisi wake: ‘Epa jambo riwa tayari, fala warifiwe ndi sawari wanu.

⁹ Basi ukani mmasimana-manjira. Piya wamusaka kuwansingana onse warifuni waje kuharusi kuno.’

¹⁰ Nakulawa watumisi ware woka munjira mure, wawajumanisa wawasimanane nawo piya, wabaya kamba wema. Mandowa are warifiwe wakijala bunga-bunga-bunga.

¹¹ Fala nfalume ire, pengire mmandowa mure kuwawona warifiwe ware, kammona munu mmoja savarire mavazi a paharusi.

¹² Iye akimwambira: ‘Rafiki yangu, kwingira mwaja emu sauna mavazi a paharusi?’ Iye akinyamala ndu.

¹³ Basi nfalume ire akiwambira watumisi wake: ‘Nfungeni maulu na makono, munsukure mumwefye panja pakisi-po! Epo ndi pooka kurira na kutafuna meno.’*

¹⁴ Basi, wengi ndi wetiwa, fala watondoriwa ndi aba!”

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

¹⁵ Nakulawa pare, Mafarizeu wakitenda mpango wakunkoresa Insa kwa usemi.

---

* **22:13** Mwananlume savarire mavazi a paharusi ire kalaviriwa panja konta aamopire nfalume.

16 Kwa javyo, wakiwapereka wanafunzi wawo pamoja na wa kinya Herodi, wakuka wakindairi: “Mwanlimu! Tukwijiwa kuwa uwe kuwa múkweli na ufunda njira ya Mwenyezimungu ka ukweli, aumopa munu asaka kuwa onse, konta aunang'aniza munu caari.

17 Kwa javyo, tambire mawoni ako. Iwapo haki ya kunripa nsoko Kaisari † au aipo?”

18 Insa kwa kwijiwa ubaya wawo, akiwambira: “Manafiki, mbena muniyerera?”

19 Nolotereni kuno jarajara ya nsoko-yo.” Ewo wakija nawo jarajara moja, wakimpa.

20 Iye akiwadairi: “Ewu uso-wu na mandiko-ya a nani?”

21 Wakinjibu: “Vya Kaisari.” Iye akiwambira: “Basi, ca Kaisari mpeni Kaisari, na ca Mwenyezimungu mpeni Mwenyezimungu!”

22 Pawasikire javire wakishanga dwaraa. Wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu ukweli wa kufufuka

23 Noire suku ire, wafika karibu ya Insa Masaduseu, wenye kusema kuwa kufufuka akupo, wakindairi javi:

24 “Mwanlimu! Nabii Musa kaamba kuwa ikiwa nlume kafwa bila kupongola naye nkawake, nduye ajuzi anjemele nankweli-yo, filihali apongore naye, alunga rikolo ra nduye.‡

25 Kamana kati ya ofwe wana saba, wakwanza kanlomba, akifwa. Kwa kuwa apongore naye mwana, nkawake akilombiwa na nduye.

---

† 22:17 Kaisari ákiwa Imperadori (nfalume nkulu) wa Roma na piya inti zire. ‡ 22:24 Ona Kumbukumbu 25:5.

²⁶ Vikuna novyo na nduye wapiri, na watatu, mpaka wo saba.

²⁷ Mwinsho ya piya ware, na muka ire akifwa.

²⁸ Sambu, suku ya kufufuka wafwi, aja kuwa nlumake ndi wepi? Kamana piya ware wân lombamba!”

²⁹ Insa akiwajibu, akiwambira javi: “Umwe mupoteya kanta amwijiwa Mandiko wala uwezo wa Mwenyezimungu!”

³⁰ Kamana wafwi pawaja kufufuka awalomba wala awalombiwa, wakuwa kamba malaika wari binguni.

³¹ Na nkati ya kufufuka ka wafwi, vyamwâmbiriwe na Mwenyezimungu, akamba:

³² ‘Omi niwa Mwenyezimungu wa Iburahima na Mwenyezimungu wa Izaki na Mwenyezimungu wa Yankubu.’§ Amufyomire javi? Basi Mwenyezimungu siyo Nlungu wa wafwi, ila wâri hai!”

³³ Wanu ware, pawasikire javire, watajabu kufunda kwake kure.

Mwaha kuhusu âmuri ulu

³⁴ Mafarizeu, pawasikire kuwa Insa kawanyamaza Masaduseu, wakijumana novyo pamoja.

³⁵ Kati yawo, mmoja âkiwa mwijiwifu wa shariya. Kwa kumyerera, akindairi Insa javi:

³⁶ “Mwanlimu, âmuri ulu nkati ya shariya ndi yepi?”

³⁷ Insa akinjibu: “Mpende Mola, Mwenyezimungu wako, kwa moyo wako piya, kwa roho yako piya na kwa ankili zako piya.*”

---

§ 22:32 Ona Kulawa 3:6,15-16. * 22:37 Ona Kumbukumbu 6:5.

38 Eyi ndi ámuri ulu na yakwanza.

39 Na yapiri ilandane neyi: ‘Mpende mwenziwo kamba vyauripenda mwaneyewe.’†

40 Ezi ámuri mbiri-zi zifindikiriwa Taureti piya na vyawâfundire minabii.”

Mwaha kuhusu Almasihi na Daudi

41 Pawajumane Mafarizeu pamoja, Insa akiwadairi, akamba:

42 “Umwe mwankuwona mwaja kuhusu Almasihi? Iye mwana‡ wa rikolo ranani?”

43 Ewo wakijibu: “Wa rikolo ra Daudi!” Iye akiwambira: “Sambi, kwa nguvu za Roho Takatifu, Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’. Mwaja? Konta Daudi kaamba:

44 ‘Mola kamwambira Mwenye wangu:

Ikala nkono nriri wangu,

mpaka niwature maaduwi wako sini ya kumaulu kwako!’§

45 Basi, ikiwa Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’, aawája mwana wa rikolo rake?”*

46 Na awerepo munu akidirire kumwambira kinu. Tangu noyo suku-yo, aalawirire tena wakushubutu kundairi kinu.

---

† 22:39 Ona Walawi 19:18. ‡ 22:42 Kigeregu ifasuliwa “mwana”. ‘Mwana’ mana ake siyo kupongola mwana basi, na rikolo piya “mwana”. § 22:44 Ona Zaburi 110:1. * 22:45 Mana ake ndi javi: Mayahudi wakinrindira kuja nlongozi nkulu, ujukulu wa Daudi, wakwitiwa Almasihi, aja kuwavusha wanu wake. Insa kankwamba kuwa iye yeka yake basi kapunda kuwa mwana wa rikolo ra Daudi.

23

Insa awalaumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya

¹ Sambi, Insa akisowera na junudi ya wanu pamoja na wanafunzi wake,

² akamba: “Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wekala kiti ca nabii Musa.*

³ Kwa javyo, fulatani na timizani piya vyawari kukwambirani. Fala asani kifulata vitendo vyawo, konta ewo cawasema sicawatenda.

⁴ Wafunga mizigo yakuremera wawatika wanu mmaweya, fala ewo awasaka kusukula anta na cala kimoja.

⁵ Ewo watenda vitendo vyawo ipate wawoniwe na wanu. Wakurisa irizi zawo na wakongeza manyanyavu a malupindo awo.†

⁶ Kuwajibu kwikala mahala bora mmajambo na viti vya inshima mmasinagoga‡.

⁷ Kuwajibu wenshimiwe mwawapita mmabazari, na viwajibu wanu wawete wanlimu.

⁸ Fala umwe musiwase wanu kukwitani ‘wanlimu’ kamana mwanlimu wenu mmoja basi, umwe piya muwa munu na nduye,

⁹ wala mulumwengu-mu musimwite ‘Baba’ munu asaka kuwa onse§, kamana Baba wenu ndi mmoja basi, ári mbinguni.

---

* **23:2** “Wekala kiti ca nabii Musa” mana ake wafunda na mamulaka ya Musa. † **23:5** Watenda javire ipate wejiwikane kamba wanu wakushika dini pakulu. ‡ **23:6** Viti vya inshima mmasinagoga na swafa yakwanza nsikiti sawa-sawa. § **23:9** Insa awakataze wanu kuweta wawa zawo “baba” ila kakataza kuweta “baba” wakulungwa wa dini.

10 Wala wasukwiteni mafundi, kamana fundi wenu ndi mmoja basi, Almasihi.

11 Nkulungwa kati yenu awe ntumisi wenu.

12 Basi munu wakuriremeresa mwanayewe aveyesiwa, na mwenyé kuriveyesa mwanayewe, aremeresiwa.”

13 Insa akiwambira tena: “Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu, manafiki, mulaniwe! Mufunga nryango wa ufalume wa binguni mbere ya wanu. Amwingira wala amuwasa wengire wenye kusakula kwingira.

14 *

15 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mupita mbahari na kungulu mumpate munu munsilimise dini yenu. Fala mukimpata, muntenda kuwa mwana wa Jahanamu mara mbiri zaida koliko umwe.

16 Umwe walongozi sawawona, mulaniwe! Musema kuwa: ‘Alapíra mahala takatifu kilapo-co sico kinu, ila alapíra oru íri mahala takatifu ire, kilapo-co ndi ca ukweli.’

17 Wajinga sawawona! Epo kinu bora ndi cepi? Oru au mahala patendesa oru kuwa takatifu?

18 Na musema kuwa: ‘Alapíra uralu wa kafara, sikinu, fala alapíra kafara íri julu ya uralu, kilapo-co ndi cakweli.’

19 Wanu sawawona! Kinu bora ndi cepi? Kafara au uralu utenderiwa kafara ikiwa takatifu?

---

* **23:14** Mandiko mengine a mida aipo aya 14: [Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Munyang'anya manyumba a manankweli, na kuritula kuwa wanu wema mukilebela duwa nrefu-nrefu. Basi kwa sababu ya javyo, mukuja kuhukumiwa pakulu koliko wengine ware.] Ona Luka 20:47.

²⁰ Basi, alapíra uralu, alapira uralu na ciri pajulu ya uralu.

²¹ Alapíra mahala takatifu, alapira mahala-po na Nlungu ári nopo.

²² Na alapíra bingu, alapira kiti ca utukufu wa Mwenyezimungu na Nlungu ekare kiti cake.

²³ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Muwapa wanu zaka anta na vinu vya manukatu: safarãu, bizari, na loru. Fala mukwasa vinu bora pakulu vya shariya: haki, huruma, na uwaminifu. Evi ndi vinu vyamujuzi kutimiza, musase.

²⁴ Walongozi sawawona! Umwe munsuja bwilimwiti fala mummiza ng'ombe†!

²⁵ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Kiyungu na finga mukosa kunja, fala nkati mwijala ukoko wa vinu vya unyang'anyi na wájibu mbaya.

²⁶ Nfarizeu sauwona! Kiyungu anza kosa nkati ipate na kunja kusitawi novyo.

²⁷ Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Umwe mulanda makaburi a kupakiwa kinambo akusitawiziwa panja‡, iri filihali nkati muwa makongolo a wafwi, mwijala takataka na ucafu.

²⁸ Na umwe novyo, kunja muwoniwa na wanu kamba wenye shariya, iri filihali nkati yenu wijala unafiki na vitendo vyakuvunja shariya.

---

† **23:24** Kigeregu: “ngamiya”. ‡ **23:27** Wakati wa Insa, Mayahudi wakipakanga makaburi kinambo mmaluwanja ipate wanu wasisiyanikire kukumbula. Mida-po munu akikumbula kaburi aakiwa tuhara.

29 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mujengera makaburi a minabii na mupamba kusitawiza makaburi a wanu wa shariya.

30 Mukwamba: ‘Tinainshi enzi za wazee wetu, atingari kujumulana nawo kutawanya damu ya minabii!’

31 Basi, kwa javyo murolota wanyewe kuwa muwa vining'ini vya ware wawolaye minabii.

32 Basi timizani kipimo ca ubaya ca babu zenu!

33 Manyoka, wana wa miraba§! Munyemaja hukumu ya moto wa Jahanamu?

34 Kwa javyo, nukuperekerani minabii, weji-wifu, na mafundi. Wamojawapo muwolaya na muwagomezera mmisalaba, wengine muwacapa viboko mmasinagoga mwenu, na muwenenda mukiwalumbata kila kaya.

35 Kwa javyo ije julu yenu hukumu kwa sababu ya damu ya wenye shariya itawanyike julu ya ardhi, tangu mwanzo kutawanyika ka damu ya Abeli*, mwenyé shariya, mpaka na damu ya Zagariya, mwana wa Barakiya wamumulaye nNyumba Takatifu, kati-kati ya mahala takatifu na uralu.

36 Nukwambirani kweli kuwa wanu wa eci kizazi-ci, ezi hukumu-zi ziwapata.”

*Insa asowera kuhusu kupenda kwake
Yerusalemu*

---

§ 23:33 Mafarizeu na manafiki manyoka konta maaduwi, sawa-sawa kamba wakulungwa wawo wa mida. * 23:35 Abeli mwana wa Adamu na Hawa. Nang'aniza Mwanzo 4:8.

³⁷ Insa kaamba: “Wanu wa Yerusalemu! Ha, wanu wa Yerusalemu! Wari kuwolaya na kuwapanja na mawe minabii waperekiwe kwawo! Mara nyengapi yanisakire kuwakusanya wana wawo kamba uku vyaawakúsanya wanawe akiwafinika mumbawa zake! Fala umwe amusakire.

³⁸ Aya basi, kaya yenu-yo ikuja kutaduka milembe.

³⁹ Konta nukwambirani kweli kuwa amuniwona tena, kulawa sambipa mpaka suku† yamusaka kusema: ‘Asifiwe mwenyé kuja kwa zina ra Mola!’ ”

24

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

¹ Insa, paakilawa nNyumba Takatifu akuka vyake, wanafunzi wake wakinfika karibu yake, wakimolotera namuna vyaijengiwe nyumba ire.

² Insa akiwambira, akamba: “Mwankuwona evi piya-vi? Nukwambirani kweli kuwa epa hapana riwe ríja kubaki julu ya riwe renziwe, piya abomoriwa.”

Tabu na kulumbatiwa

³ Insa paalikala pamwango wa Mizaituni, wanafunzi wake wakimukira cembe, wakimwambira: “Tambire vinu-vyo vikuja kukuna rini? Na alamani ya kuja kwake, suku ya Kiyama?”

---

† **23:39** Noyo suku-yo ndi suku ya Kiyama, suku yaaja kwisuka Insa kulawa binguni kuludira mulumwengu.

4 Insa akiwajibu, akamba: “More-moreni asukuteseni munu,

5 konta wengi wakuja kwa zina rangu, wakamba: ‘Omi ndi Almasihi’, na wawatesa wanu wengi.

6 Umwe mukuja kusikira habari na utesi wa vita. Novyo-sivyo musope. Konta evyo vinu-vyo lazima vikune. Fala siyo kuwa ndi suku ya Kiyama.

7 Taifa ikuja kutenda vita na taifa nyengine, ufalume mmoja na ufalume mwenziwe. Cikuja kupita kitikansi pamoja na njala mahala mwingi mwawenye.

8 Evi vinu-vi piya ndi kamba mwanzo wa malwazo a kupongola*.

9 Ewo wakuperekani kutabishiwa na wakuu-layani, na mukuja kwiniwa na piya taifa-zi kwa sababu ya zina rangu.

10 Wengi wakuja kukosiwa, wengi wakuja kuwapereka wenziwawo kuhukumiwa, na kwina munu na mwenziwe.

11 Wakuja kulawirira minabii wengi walongo, wakupita wakiwatesa wanu wengi wawenye.

12 Kwa sababu ya kongezeka ubaya, kupendana ka wanu wengi kukuja kuwa aba.

13 Fala mwenyé kuvumirira mpaka mwinsho ndi aja kuvushiwa.

14 Na eyi habari ya ufalume-yi ikwereziwa ulumwengu nzima, uwé ushahidi mbere ya kabila-zi piya. Epo ndi paija kufika suku ya Kiyama.”

---

* **24:8** Mwanzo wa malwazo, nfano wake ndi kamba mwana-muka vyaalwaziwa karibu ya kupongola. Basi, na karibu ya suku ya Kiyama ndi novyo.

Tabu ulu

¹⁵ “Kwa javyo, mukiwona haramu yakutenza uwaribifu mahala patakatifu, kamba vyaâmbire nabii Daniyeli† (mwenyé kufyoma onse, ereriwe),

¹⁶ basi sambi wája kuwa Yudeya wajuzi watuwirire mmyango,

¹⁷ ája kuwapo papala ra nyumba yake onse asisuke kutwala kinu nnyumba mwake,

¹⁸ na ája kuwapo mmasamba onse asiludire kukaya kutwala mavazi ake.

¹⁹ Dambi wemite na maametoto wakowesa kwa ezo suku-zo!

²⁰ Mulebele duwa ipate kutuwa kwenu kusije kuwa wakati wa kinja au isiwe suku ya sabadu‡,

²¹ konta wakati-wo ukuja kuwa wa mashaka pakulu futi, mashaka saanapita tangu mwanzo wa ulumwengu mpaka sambi-pa, wala aaja kupita tena.

²² Siwere kunukusiwa nozo suku-zo, aakivuka munu. Fala, kwa sababu ya watondóriwe§, ezo suku-zo zikuja kunukusiwa.

²³ Basi, akilawirira munu akukwambirani: ‘Almasihi ndiyu-pa’, au ‘Ndi ire pare’, musikubali.

²⁴ Kamana wakuja kulawirira maAlmasihi walongo na minabii walongo. Ewo wakuja kutenda alama ulu na maajuza, wafikirire kuwatesa ware watondóriwe, ikikidirika.

²⁵ Onani, omi nankukwambirani namapema.

---

† **24:15** Ona Daniyeli 11:31; 12:11. ‡ **24:20** Suku ya sabadu ndi suku ya kupumuzika Mayahudi. Suku ya sabadu wakikataziwa na Mayahudi kwenenda. § **24:22** “Watondóriwe” ndi wanu wapendiwe na Mwenyezimungu wapate kunfulata ka ukweli iye pamoja na Almasihi ware.

²⁶ Basi akilawirira munu akukwambirani: ‘Iye kawa pare, paluwanja pare!’, musuke noko. Au: ‘Kawa nnyumba mure’, musikubali.

²⁷ Konta kamba vyamufahamu kumensa vyakulangaza mashariki mpaka magharibi, ndi vyaasaka kuja kwisuka Binadamu wa Binguni.

²⁸ Mahala pakufwa nyama apakosa kumota membe*.”

Kuja ka Binadamu wa Binguni

²⁹ Insa kaamba: “Zikipita suku za mashaka-zo, juwa arija kuwala kukwinukala pi, mwezi auja kuwala, nondwa zisomoka binguni zikigwa, na nguvu za binguni piya zitikinyika.

³⁰ Basi ikuja kuwoneka julu ya binguni alama ya kwisuka Binadamu wa Binguni. Kwa javyo, zilalamika kabila piya za duniya, ikisa wammona Binadamu akisuka mmawingu binguni, na nguvu pamoja na utukufu pakulu.†

³¹ Na shauti ulu ya baramanda, iye awapereka malaika wake. Ewo wakiwakusanya waawatóndore iye, kwa kila membe nne za duniya, kwanza mwanzo mpaka mwinsho.”

Kinyume ca muti

³² “Rifyomeseni kwa nfano wa muti wakwitiwa mmongo‡. Mmango, ukiwa na vitambi viwisi, ukanza kusipuka masamba, mukwijiwa kuwa kinja cifika futi.

³³ Ndi sawa-sawa novyo. Mukiwona eyo mambo-yo akikuna, ijiwani kuwa Binadamu kawa karibu, kawa panryango!

* **24:28** Kigeregu: “marembo”. † **24:30** Ona Daniyeli 7:13-14.

‡ **24:32** Kigeregu: “nfigu”.

³⁴ Nukwambirani kweli kuwa eci kizazi-ci acipita saanakuna eyo mambo-yo piya.

³⁵ Bingu na ardhi piya vilainika, fala usemi wangu aulainika.”

Hapana ejiwa suku yakuludi Insa

³⁶ “Na kuhusu suku na wakati wa kukuna novyo vinu-vyo, hapana ejiwa. Awejiwa malaika mbin-guni wala Mwana, ila Mwenyezimungu Baba tu basi.

³⁷ Kamana kamba vyavîkunire wakati wa nabii Nnu, ndi vyavija kukuna pakuja Binadamu.

³⁸ Nozo suku-zo, zikuja kuwa kamba vyazikiwa zire suku saanapita mwanalukaya: wanu wakirya na wakinywa, wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire nabii Nnu nsafina. §

³⁹ Wanu awejiwe, mpaka paajire mwanalukaya nkulu, akiwakumba piya ware. Basi, novyo ndi vyavija kuwa wakati wa kuja Binadamu.

⁴⁰ Wakati-wo wakuwapo wanu wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.

⁴¹ Wanawaka wawiri wakisaya cakurya, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.

⁴² Ndimana, rinang'anizîreni konta amwijiwa suku yaasaka kuja Mwenye wenu*.

⁴³ Tulani kuwa mwenyé nyumba, anejiwa wakati wakuja mwivi, nanga kekala ku-nang'anizira, ásase nyumba yake kupapaturiwa.

---

§ **24:38** Mwanalukaya nkulu kapita enzi za nabii Nnu. Ona Mwanzo 7:15 mbere. * **24:42** “Mwenye wenu” epa mana ake Mwenye Insa.

44 Kwa javyo, umwe novyo muwe tayari, kamana wakati samuwáza kuwa Binadamu kankuja, akuja.”

Ntumisi wakwamínika na saaminika

45 “Ntumisi mwaminifu na wa ankili, wakuwa mwenye wake kantula pakaya, awape wanu wake cakurya na wakati wake, ntumisi-yo nani?

46 Heri ntumisi-yo wakuwa mwenye wake pakuludi, ansingana akitenda javyo!

47 Nukwambirani kweli kuwa ntumisi-yo mwenye wake antula kumiliki vinu vyake piya.

48 Fala ntumisi-yo, akiwa mbaya, kimoyomoyo akwamba, ‘Mwenye wangu kakawa kuludi’.

49 Ndimana akwanza kuwebiya wenziwe ware, akiryana na akinywa pamoja na warevi.

50 Mwenye wa ntumisi-yo paaludi, suku saakin-rindira wala wakati sejiwa,

51 iye anhukumu vibaya futi, na fungu rake antula kundi ra manafiki. Epo ndi paciwa kiriro na kutafuna meno!”

25

Kinyume kuhusu wári kumi

1 Insa akamba: “Ufalume wa binguni ukuja kulandana na wári kumi, wasukure kandiyeru zawo, kummwinza mwenye-harusi.

2 Nkati ya ewo wári-wo, watanu sawawaza, na watanu wakuwaza.

3 Basi sawawaza ware wasukula kandiyeru zawo, fala awarisukuze mafuta!

4 Fala wakuwáza ware warisukuza numba za mafuta na kandiyeru zawo.

⁵ Kwa kuwa mwenye-harusi ire kakawa kuja, wári ware piya wanza kusinzira mpaka wakilala.

⁶ Usiku kati-kati kukinyanguriwa: ‘Mwenye harusi kankuja! Lawani mumpokerere!’

⁷ Noparepare wári ware piya wakilamuka, wakitengeza kandiyeru zawo.

⁸ Sawawaza ware wakiwambira wakuwaza ware javi: ‘Timereni mafuta enu-yo, konta kandiyeru zetu-zi zankuzimika.’

⁹ Wakuwáza ware wakijibu wakamba: ‘Aripo-ya aatitoshá futi kutúmira ofwe nnomwe. Fadari ukani kuzanyiwa konse mukauze mutumire.’

¹⁰ Pawalawire kuka kuuza, akifika mwenye-harusi. Wári waritengeze ware wakingira naye njambo, nryango ukifungiwa.

¹¹ Ikisa, wári wengine ware pawaludire wakamba: ‘Mwenye, Mwenye, tifungurireni!’

¹² Fala iye akiwajibu akamba: ‘Nukwambirani kweli kuwa sukwiwani.’

¹³ Basi, rinang’anizireni, kamana amwiwijiwa suku wala wakati wakuja Mwenye*!”

Kinyume kuhusu watumisi watatu

¹⁴ “Wakati-wo ukuja kuwa kamba munu vyaasaka kusafiri, kaweta watumisi wake, kawagabizi mali zake.

¹⁵ Akimpa mmoja talanta† ntanu, mwengine talanta mbiri, na mwengine talanta moja, kila mmoja na uwezo wake. Ikisa akuka vyake.

---

* **25:13** “Mwenye” epa mana ake Mwenye Insa. † **25:15** Talanta ndi nfuko na jarajara.

¹⁶ Kwa mpunde noure, apokerere talanta ntanu ire, kacuruzira na kapata faida ya talanta ntanu.

¹⁷ Apokerere talanta mbiri ire kapata faida ya talanta mbiri.

¹⁸ Fala apokerere moja ire kalawa, kasimba pansi, kafisa nzuruku wapewe na mwenye wake ure.

¹⁹ Bandi ya suku nyingi zawenye, mwenye wa watumisi ire akiludi, wakiwalangirana.

²⁰ Akija karibu apokerere talanta ntanu ire, akolota nyengine talanta ntanu zire, akwamba javi: ‘Onani Mwenye! Talanta ntanu zamunipere-zi, nezi nyengine ntanu zanipatire faida.’

²¹ Mwenye wake ire akwamba: ‘Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi yakuwa mwaminifu wa vinu aba, sambu nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!’

²² Akija karibu novyo apokerere talanta mbiri ire, akwamba: ‘Mwenye, talanta mbiri zamunipere, ezi nyengine mbiri zanipatire faida.’

²³ Mwenye wake ire akwamba: ‘Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi ya kuwa mwaminifu wa vinu aba, sambu nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!’

²⁴ Akija karibu novyo apokerere talanta moja ire akwamba: ‘Mwenye, nukujiwa kuwa kwa munu ngumu, uvuna mahala sauvyarire, ukusanya mahala sautawanye.’

²⁵ Nopa, ndimana nifisa pansi talanta yako, epa kwanawo talanta yako noire.’

²⁶ Nakujibu mwenye wake ire ansutumu, amwambira javi: ‘Ntumisi mbaya na nfuko! Nivuna mahala sanivyarire, nikusanya mahala

sanitawanye! Ukwijiwa javyo?

²⁷ Ndimana, ukijuzi kutula nzuruku wangu kubanku, nikija nisingane faida yangu.

²⁸ Basi, mpokeni talanta-yo, mumpe ire ári nazo talanta kumi ire.

²⁹ Kamana kila mwenyé kuwa nawo, azidi kupewa kwa wingi. Fala saana, anta aba caári nawo noco, anyang'anyiwa.'

³⁰ Na ntumisi safái-yo, ntuwisireni panja pakisi-po. Epo ndi pooka kurira na kutafuna meno."

Hukumu ya mwinsho

³¹ "Paaja kwisuka Binadamu wa Binguni, na utukufu wake na piya malaika wakuwa pamoja naye, basi akwikala julu ya kiti ca utukufu wake.

³² Mbere yake zikusanyika kabila piya. Ikisa iye akuja kuwatanusa munu na mwenziwe, kamba nsunga vyaawatanusa makondoo na mbuzi.

³³ Makondoo áwatula upande wa nkono nriri wake, mbuzi upande wa nkono sonto.

³⁴ Ikisa nfalume ire awambira wári nkono nriri wake, akwamba: 'Njoni kuno, wenye kujanliiwa na Baba wangu. Ritini ufalume wamutengez-eriwe, tangu mwanzo wa ulumwengu.

³⁵ Kamana inikola njala, munipa cakurya. Inikola nyotwa, muninywesa maji. Nikiwa myeni, munikaribisha.

³⁶ Nikiwa diki, munipa cakuvala. Nikiwa nlwere, munilwarisa. Nifungiwa nkalaboshu, muja kuniwona.'

³⁷ Basi, wanu wa shariya wakinjibu wakamba: 'Mwenye, rini patukuwonire ikukukola njala tukukupa cakurya? Au ikukukola nyotwa tukukunywesa maji?'

38 Rini patukuwonire uri myeni tukukugaribisha, au uri diki tukukupa cakovala?

39 Rini paúkiwa nlwere au nkalaboshu, tikija tukukuwona?

40 Nakujibu, nfalume ire akiwambira: ‘Nukwambirani kweli kuwa, kwa kila kinu camuwatendera wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo‡, epo munitendera omi!’

41 Nakisa kawambira novyo wákiwa upande wa nkono sonto ware: ‘Nitanukeni, wanu waku-laniwa. Ukani kuri hukumu ya moto wa milele, moto watengezeriwe Ibilisi pamoja na majini wake§.

42 Konta inikola njala, amunipere cakurya. Inikola nyotwa, amuninywesire maji.

43 Nikiwa myeni amunikaribishe, nikiwa diki amunipere cakovala. Nikiwa nlwere na ni-fungiwa nkalaboshu fala amujire kuniwona.’

44 Newo novyo wakijibu wakamba: ‘Mwenye, rini paikukorire njala au nyotwa, au úri myeni, au úri diki, au úri nlwere au ufungiwe, ofwe tikitowa kukuhudumu?’

45 Iye akiwajibu akamba: ‘Nukwambirani kweli kuwa kila kinu samuntendere wanduzangu wa-toto futi-wa mmojawapo, amunitendere omi!’

46 Basi ewa wakuka kuhukumu ya milele, fala wenye shariya wakuka kumainsha a milele.”

26

Mpango wakumulaya Insa

‡ 25:40 “Wanduzangu watoto” mana ake wanu wakuriyenyekeya.

§ 25:41 Kigeregu: “Ibilisi pamoja na malaika wake” fala mana ake malaika-wo ndi majini.

¹ Insa paamarize usemi ure piya, wanafunzi kawambira javi:

² “Mukwijiwa kuwa ubaki muda wa suku mbiri, ifika suku ya Pashukwa, na Binadamu wa Binguni aperekiwa akagomezeriwe pansalaba.”

³ Wakati-wo wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wâjumana pamoja kunyumba ulu ya Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini,

⁴ wakipanga wantese Insa wankore wamulaye.

⁵ Fala wakamba: “Tisinkore suku ya sherehe-yi, isije kulawa vurumãi ya wanu.”

Insa apakiwa mafuta akunuwira Betaniya

⁶ Paafikire Insa Betaniya nyumba ya Ansumani camagundula,

⁷ mwanamuka mmoja akinfika karibu yake. Insa pekare akirya, mwanamuka ire asukure munringi mafuta akuniwira gali sana, akimminira Insa nkiswa.

⁸ Wanafunzi wake ware pawawonire javire, wakikimiwa, wakamba: “Eyi hasarani-yi?”

⁹ Kamana nanga auzanyiwa nzuruku mwingi wawenye, wapewa masikini!”

¹⁰ Insa pejiwe cawari kuwaza, akiwambira: “Mbena mumwandibu mwanamuka-yu? Kamana katenda cema kwangu omi.

¹¹ Konta daima-zi wamasikini wawa pamoja namwe, fala daima amuja kuwa pamoja nomi.

¹² Eyu mwanamuka-yu kanimiminira mafuta akunuwira-ya mmwiri mwangu kwa anzima ya kunitengezera namapema maziko angu.

¹³ Nukwambirani kweli kuwa ulumwengu nzima-wu, kila mahala paisaka kwereziwa Habari

Ngema, visemiwa novyo vyaatendire mwana-muka-yu, kwa kukumbukiriwa kwake.”

Yuda alangela kunzungunuka Insa

¹⁴ Ikisa mmoja wawo kati ya kumi na wawiri ware, wakwitiwa Yuda Shikariyoti, akuka ka wakulungwa wa dini,

¹⁵ akiwadairi: “Nukukugabizini Insa, munipa kinani?” Ewo wakimpa jarajara talatini za parata.

¹⁶ Mwanzo wa noure wakati ure, akisakula nafasi ya kunzungunuka Insa, awagabizi maaduwi wake.

Jambo ra Pashukwa

¹⁷ Suku yakwanza jambo ra mikate saitayiwe furumento, wanafunzi wamúkira Insa wakindairi javi: “Ndepi pausaka tikakutengezere cakurya ca Pashukwa urye?”

¹⁸ Neye akiwajibu: “Ukani mpaka kaya ulu, ka mwananlume mmoja, mukamwambire javi: ‘Mwanlimu katumiza javi: Wakati wangu uwa karibu kufika. Nukuja kwako kutenda Pashukwa pamoja na wanafunzi wangu.’ ”

¹⁹ Wanafunzi ware wakitenda kamba vyawatu-miwe na Insa, wakitengeza jambo ra Pashukwa rire.

²⁰ Paufikire usiku, Insa kekala pamoja na wanafunzi wake kumi na wawiri kusaka kurya.

²¹ Pawakirya, iye akamba javi: “Nukwambirani kweli kuwa piya-mwe mmojawapo anizungunuka.”

²² Wanafunzi ware wakiuzunika pakulu futi. Kwa kila mmoja akanza kundairi: “Mwenye, unamba omi?”

²³ Iye akijibu, akamba: “Ataire nkono wake pamoja nomi nyinga moja, noyo ndi asaka kunizungunuka.

²⁴ Ndi kweli Binadamu wa Binguni akufwa kamba vyaasema Mandiko kuhusu iye, fala dambi ire mwenyé kunzungunuka! Fadari anatowa kupongoriwa noyo munu-yo.”

²⁵ Basi Yuda mwenyé kunzungunuka, akidairi akamba: “Fala sumi, Mwanlimu?” Insa akinjibu: “Kurisema mwananyewe.”

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

²⁶ Pawakirya, Insa akitwala nkate, nakuntukuza Mwenyezimungu, akimeya akiwapa wanafunzi wake, akisema akamba: “Twalani mutafune, ewu ndi mwiri wangu.”

²⁷ Nakisa akitwala kikombe, akishukuru novire, akiwapa akisema: “Inywani piya-mwe,

²⁸ kamana eyi ndi damu yangu yakwakikisha kupatana*, damu itawanyike kwa ajili ya wanu wengi ipate waswamiiwe madambi.

²⁹ Nukwambirani kuwa eci kisumo ca uva-ci siludira kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya, pamoja nomwe kati ya ufalume wa Baba wangu.”

³⁰ Pawesire kwimba nyimbo†, wakilawa wakuka mwango wa Mizaituni.

Insa asema kuwa Peduru akuja kunkana

³¹ Ikisa Insa kawambira wanafunzi wake kaamba: “Umwe piya mubugudika nami usiku wa rero-wu, kamana yaândikiwa javi:

* **26:28** Ona Kulawa 24:8.

† **26:30** Kwa nfano, kaswaida za Zaburi 113-118.

‘Ninlumiza nsunga, nkonjo wa makondoo wake utawanyika.’‡

32 Fala bandi ya kufufuka kwangu, nilongorera Galileya.”

33 Peduru akinjibu, akamba: “Anta ikiwa piya wabugudika nawe, fala omi sishubutu futi kubugudika!”

34 Noparepare Insa akimwambira: “Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu saanawika kokoriko ntanzi, unikana mara natu.”

35 Peduru akimwambira Insa javi: “Anta paiwa kuwa tikufwa pamoja, sishubutu futi kukukana!” Na wanafunzi wengine ware, piya wakisema novire.

Duwa ya Insa Getisemani

36 Ikisa Insa akuka nawo mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira wanafunzi javi: “Ikalani nopa, omi nukuka mpaka pare nikalebele duwa.”

37 Nakunsukula Peduru na wana wawiri wa Zebedeyu, akanza kukafilika, akiuzunika.

38 Basi noparepare akiwambira javi: “Uzúnika pakulu futi moyo yangu, niwa karibu kufwa! Ikalani-pa, murinang'anizire pamoja nomi.”

39 Akuka mbere aba, akisujudi, akilebela: “Baba wangu, ikikidirika, kikombe ca nyongo yako-ci§ cinitanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba vyanisaka omi, ila iwe vyausaka uwe.”

40 Akija ka wanafunzi wake, kawasingana walarire usingizi, akimwambira Peduru: “Kú,

---

‡ 26:31 Ona Zagariya 13:7. § 26:39 Kikombe ca nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8.

amukidirire kurinang'anizira pamoja nomi nanga ora moja basi?

⁴¹ Rinang'anizireni na lebelani duwa musije kushetwaniwa. Kamana moyo uwa tayari ila mwiri ndi mwepepe.*”

⁴² Mara nyengine tena, Insa akuka akilebela duwa, akamba: “Baba wangu, kamba avikidirika kulavya kikombe-ci saninywere, basi vitimiziwe vyausaka uwe.”

⁴³ Akija tena, kawasingana wakilala, konta maso awaremera usingizi.

⁴⁴ Nakuwasa, akuka tena akilebela duwa mara yatatu, akiludira usowezi mmoja noure.

⁴⁵ Nakisa akiludi akija ka wanafunzi wake, akiwambira javi: “Mwaja, mungari mukilala, mwankupumula? Tunzani! Ufika wakati wakuzungunukiwa Binadamu wa Binguni, aperekiwa mmakono mwa wamadambi.

⁴⁶ Lamukani, tuke vyetu. Onani! Kafika futi mwenyé kunizungunuka.”

Kufungiwa ka Insa

⁴⁷ Iri Insa kankusowera nawo, sambi akija Yuda, mmoja wawo nkati ya wanafunzi kumi na wawiri ware. Kaja na junudi ya wanu, waperekiwe na walongozi wa dini na wazee wa Mayahudi. Wasukure katana zawo pamoja na mipweke†.

---

* **26:41** Moyo wa mwanadamu úsaka kutenda vitendo vyema, ila mwanadamu-yo aana uwezo wakukidiri kutenda evyo vitendo-vyo. † **26:47** Mpweke ndi muti wakurisukuza munu kuka kuulaya.

⁴⁸ Ire mwenyé kunzungunuka, akiwapa alama, akiwambira: “Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni.”

⁴⁹ Noure wakati ure, Yuda akinfika karibu Insa, akimwambira javi: “Mashikamu, mwanlimu!” ikisa akimpa beju.

⁵⁰ Fala Insa akimwambira: “Rafiki yangu, caulangele kutenda conse, tenda.” Wanu ware, nakufika karibu yake, wakolosa makono a Insa wakinkola.

⁵¹ Sambi mmojawapo wákiwa na Insa ware akolosa nkono, akisolola jambiya, akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro rimoja.

⁵² Insa akimwambira javi: “Tula jambiya yako-yo mahala mwake, konta wenye kulamusa jambiya onse, iwolaya jambiya noyo.

⁵³ Mwaja? Udaniza kuwa omi sina uwezo wakunlebelela Baba wangu, iye kuniperekera malaika zaida ya makundi a majeshi kumi na mawiri?

⁵⁴ Avi sambu, nanga atimiziwa mwaja Mandiko asema kuwa vikijuzi vikune javi?”

⁵⁵ Wakati noure, Insa akiwambira junudi ya wanu ware: “Mulawa na jambiya pamoja na mipweke kuja kunitwala! Omi niwa mwivi? Suku daima-zi níkalanga nífundu Nyumba Takatifu, fala amujire kunikola!

⁵⁶ Ila kwa piya-vi vikuna ipate atimu Mandiko a minabii.” Basi wanafunzi ware piya wakimwasa, wakintira.

Insa na jumula ya Mayahudi

⁵⁷ Wanu wankorire Insa ware wakimukisa ka Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini, mahala kawâjumane wanlimu wa shariya pamoja na wazee.

⁵⁸ Sambu Peduru akinfulata baidi futi, mpaka nluwani mwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Akingira akikala pamoja na mashikarakanzi apate kwijiwa mwinsho wake.

⁵⁹ Sambu, jumula ya wakulungwa wa dini pamoja na wanu piya wa Baraza ya Milandu wakismanana, wakisakula ushahidi wa ulongo wakunkosesa Insa wamulaye.

⁶⁰ Fala awapatire ushahidi, ingawa wâlawirira mashahidi wengi walongo. Mwinsho walawirira mashahidi wawiri,

⁶¹ wamba: “Eyu kasema javi: ‘Omi nikidiri kubomola Nyumba Takatifu ya Mwenyezimungu, muda wa suku natu basi nîjenga tena upya.’ ”

⁶² Sambu nkulu wa wakulungwa wa dini akilamuka, akindairi: “Aujibu kinu ushahidi wawari kukulongopera uwe-wu?”

⁶³ Fala Insa kabaki anyamare. Nkulu wa wakulungwa wa dini ire akimwambira javi: “Omi nukulapisa kwa zina ra Mwenyezimungu ári hai, tambire kamba kuwa Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu.”

⁶⁴ Insa akinjibu: “Uwe ndi vyawamba. Fala nukwambirani kuwa kulawa sambu-pa, mumona Binadamu wa Binguni ekare nkono nriri wa Mwenyezimungu, Mwenyê Uwezo, na akisuka julu ya mawingu a binguni‡.”

⁶⁵ Basi nkulu wa wakulungwa wa dini

---

‡ 26:64 Ona Zaburi 110:1; Daniyeli 7:13; Matwaya 24:30.

akipapula mavazi ake, akamba: “Iye kakufuru! Tisakula ushahidi wa kinani tena? Munsikira sambi-pa akikufuru.

⁶⁶ Umwe muwonaja?” Ewo wakinjibu: “Ajuzi aulaiwe!”

⁶⁷ Sambi wakinsunira kumaso, wakimwefya soku na malatuma pú-pú-pú,

⁶⁸ wakamba: “Utibushurira ofwe, Almasihi! Epa akwibiye nani?”

Peduru ankana Insa

⁶⁹ Sambu, Peduru kékala panja nluwani. Ntumisi mmoja mwari akinfika karibu yake, akimwambira javi: “Nowe novyo úkiwa pamoja na Insa nGalileya!”

⁷⁰ Fala iye akikana mbere ya wanu ware piya, akamba: “Cauri kusowera-co, sijiwa!”

⁷¹ Nakulamuka pare, akúka mpaka nkitala, ntumisi mwengine muka akimmona, akiwambira wanu ware, akamba: “Eyu ákiwa pamoja na Insa nNazareti!”

⁷² Tena iye akinkana kwa kulapira: “Eyu munu-yu, simwijiwa!”

⁷³ Mpunde sinkulu wanu wákiwa nopare wakimukira Peduru, wakimwambira: “Kweli-kweli, na uwe novyo nkonjo wenu mmoja na ware, konta kusowera kwako umanyirika!”

⁷⁴ Noparepare, iye akanza kurilani kuno akilapira: “Simwijiwa-mi eyu munu-yu!” Mpunde noure, kokoriko akiwika.

⁷⁵ Sambu Peduru ire akikumbukira usowezi waâsowere Insa ure kuwa: “Kokoriko saanawika, unikana mara natu.” Basi akilawira panja, akanza kurira pakulu futi.

27

Insa aperekiwa ka Pilatu

¹ Pakucere subuu namapema, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi piya wakisikizana kumuulaya Insa.

² Wakinfunga, wakintwala, wakimpereka ka guvinadoru Pilatu.

Kufwa ka Yuda

³ Sambu Yuda, ânzungunuke Insa ire, paawonire kuwa kesa kuhukumiwa, akirishuku pakulu, akiludisa nzuruku wa jarajara talatini za parata ure, akiwapa wakulungwa wa dini na wazee ware,

⁴ akiwambira: “Nikola dambi, ninzungunuka munu saana makosa*.” Ewo wakijibu, wakamba: “Ofwe vitiyerireni, eyo shauri yako!”

⁵ Sambu Yuda noparepare akitwala jarajara za parata zire, akefyera nNyumba Takatifu, akilawa akuka akirifungangira.

⁶ Wakulungwa wa dini wakitwala nzuruku ure, wakamba: “Ewu nzuruku-wu anta siyo halali kuka kuturiwa ankiba konta nzuruku wa damu.”

⁷ Basi wakisikizana, wakiuza uweru wa nfiyangi viyungu, iwe bushtani ya kuwazika wayeni.

⁸ Ndimana, noyo bushtani-yo ikwitiwa “Uweru wa damu” mpaka rero-vi.

⁹ Kwa javyo, ukitimiziwa usowezi waâsowere nabii Yeremiya†, akamba: “Watwala nzuruku wa jarajara talatini wa parata,

---

* **27:4** Kigeregu: “kupoteza damu bila makosa”. † **27:9** Ona Yeremiya 32:6-15.

beyi yawataire wanu wa Iziraeli kuwa ndi beyi yake,

¹⁰ wakimpa nfiyangi-viyungu kuuza naye uweru‡, kamba Mola vyaânamurire.”

Insa mbere ya guvinadoru Pilatu

¹¹ Insa akimisiwa mbere ya guvinadoru, iye akindairi javi: “Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?” Insa akinjibu: “Uwe ndi vyauri kwamba.”

¹² Fala vyawansowerere wakulungwa wa dini pamoja na wazee ware, iye aajibire kinu.

¹³ Sambu Pilatu akindairi: “Ausikira vyawamba-vi kuwa wankukusowerera nowe?”

¹⁴ Falakini Insa aanjibire anta kinu kimoja, guvinadoru akibaki wakushanga pakulu pawenye.

¹⁵ Sambu, ikiwa tabiya ya guvinadoru, ikifika suku ulu ya Pashukwa, wanu wakintondolanga nfungwa mmojawapo wawansaka onse afunguriwe.

¹⁶ Wakiwa nawo nfungwa mmoja wakwijiwikana pakulu sana ka ubaya, wakwitiwa Baraba.

¹⁷ Kwa javyo, wanu pawajumane pamoja, Pilatu akiwadairi javi: “Umwe wamunsaka afunguriwe ndi wepi-pa? Baraba au Insa wakwitiwa Almasihi?”

¹⁸ Iye kejiwa kuwa wakulungwa wa Mayahudi wampereka Insa kwa sababu ya kuntendera wiyana.

---

‡ **27:10** Ona Yeremiya 18:2.

19 Visitoshe, Pilatu ekare kiti cake cakulamula, nkawake akimperekera habari zakwamba: “Usiritaye na eyo munu wa shariya-yo! Nitabika vinu vingi rero kwa kulota kwa sababu yake.”

20 Wakulungwa wa dini pamoja na wazee, wawashongezera wanu ware wanlebele anfungure Baraba, Insa aulaiwe.

21 Sambu, guvina doru ire akiwadairi wanu ware: “Kati ya ewa wawiri-wa, wamumpendeleya nifungure ndi wepi?” Ewo wakinjibu “Baraba!”

22 Mwinsho Pilatu akiwambira: “Sambu Insa wakwitiwa Almasihi nintende mwaja?” Ewo piya wakijibu: “Agomezeriwe pansalaba!”

23 Iye akiwadairi: “Kakosa kinani noyu?” Falakini ewo wakizidi kunkuwira, wakamba: “Agomezeriwe pansalaba!”

24 Kwa javyo, Pilatu paawonire kuwa acipo cakukidiri tena ila shonge ya wanu ire ikizidi, basi akitwala maji, akinawa mmakono mbere ya wanu ware piya, akamba javi: “Omi-pa sina kosa julu ya damu ya eyu munu-yu. Eyo shauri yenu wanyewe.”

25 Wanu ware piya wakijibu: “Damu yake iwe julu yetu na wajukulwetu!”

26 Basi Pilatu akifungula Baraba, akiwapa. Fala Insa, bandi ya kucapiwa, wakimpereka agomezeriwe pansalaba.

Masurudadu wanshupa Insa

27 Ikisa masurudadu wa Pilatu ware wakintwala Insa, wakimwingiza nnyumba ya kifalume, wakikusanyika piya masurudadu ware, wakinzunguriza.

²⁸ Wakinvula nguwo, wakinfenika koti reundu.

²⁹ Nakisa wakipakasa lemba ra miwa wakinvaza nkiswa, na nlanzi wakinsukuza nkono nrriro. Wakitenga malundi mbere yake, wakinshupa, wakamba: “Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!”

³⁰ Wakinsunira mata, wakitwala nlanzi ure, wakimpanjira nkiswa.

³¹ Pawesire kunshupa, wakinvula koti reundu rire, wakinvaza nguwo zake zire, ikisa wankintwala, wakuka wakingomezera pansalaba.

Insa pansalaba

³² Pawakuka munjira, wakisimanana naye mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani nKireni, wakinshurutisa asukure nsalaba wa Insa. §

³³ Pawafikire mahala pakwitiwa Gologota (mana ake “Mahala pa Gula ra Kiswa”),

³⁴ wakimpa vinyu yakusanganyiwa na nyongo, fala nakuyeza aasakire tena kunywa.

³⁵ Nakungomezera pansalaba pare, wakitenda kura namuna yakwawanyirana nguwo zake zire.*

³⁶ Ikisa wakikala kunnang'anizira paakiwa pare.

³⁷ Pansalaba, julu ya kiswa cake, wakitula kibawo cakwandikiwa makosa ake a kuwa javi: “EYU NDI INSA, NFALUME WA MAYAHUDI.”

---

§ **27:32** Munu akihukumiwa kifo akijuzi asukure paweya nsalaba mpaka mahala pawimisiwe mwengine. Insa akisakula kusaidiwa kinu-co konta kâsokera pakulu konta ya kuhukumiwa pakulu.

* **27:35** Ona Zaburi 22:18.

³⁸ Wakiwapo visomi wawiri wakigomezeriwa naye pamoja, mmoja nkono nriri na mwengine nkono sonto.

³⁹ Wanu wakipita onse wakintukana, wakin-tikinyira kiswa,

⁴⁰ wakamba: “Ló! Uwe ubondola na ku-jenga Nyumba Takatifu kwa muda wa suku natu basi, rivushe mwaneyewe! Kweli-kwelini, kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, isuka pansal-aba-po!”

⁴¹ Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya na wazee, newo novyo wakinshupa Insa,

⁴² wakamba: “Kawavusha wenziwe, fala aakidiri kurivusha mwaneyewe! Ngati nfalume wa Iziraeli! Aya sambi, esuke pansalaba-po, timwamini!

⁴³ Antumainingi Mwenyezimungu! Basi Mwenyezimungu akisaka, anvushe, konta kasema javi: ‘Omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu.’ ”

⁴⁴ Na visomi wagomezeriwe nawo pamoja ware, newo novyo wákintukana.

Kufwa ka Insa

⁴⁵ Mwanzo wa aduhuri mpaka alhanswiri†, muinti mure piya kunja kukinukala pi!

⁴⁶ Kiyasi ca ora ya kenda, Insa akikuwa pakulu, akamba: “Elohi, Elohi, lama sabakitani?” Mana ake, “Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni kunasa?”

---

† 27:45 Kigeregu: “ora ya sita mpaka ora ya kenda”.

47 Sambu wengine wákiwa nopare ware, pawasikire javire, wamba: “Iye kankumwita Aliyasi.”

48 Kwa mpunde noure, munu mmoja akituwa, akitwala shiponja, akicoveka nvinagiri, akisomeka munlanzi, akimpa kunywa‡.

49 Fala wengine ware wakamba: “Mwase, ti-wone kamba Aliyasi akuja kunvusha.”

50 Basi Insa akikuwa pakulu tena, noparepare akifwa§.

51 Na pazira ya Nyumba Takatifu* ikanyuka perr kati-kati vipande viwiri, kulawa julu mpaka pansu†. Ardhi ikitetema na mawe makulu-makulu akatuka-atukanga bwa-bwa-bwa.

52 Makaburi akifunuka, miri mingi ya wanu watakatifu wâfwire, ikifufuriwa.

53 Airini, bandi ya kufufuka Insa, wâlawire mmakaburi ware, wakingira nKaya Takatifu‡, wakiwoniwa na wanu wengi wawenye.

54 Basi, masurudadu wamwikarire Insa ware pamoja na nkulungwa wawo, pawafahamire kutetema ka ardhi kure pamoja na vikunire vire piya, wopa pakulu futi, wakamba: “Kweli-kwelini eyu ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu!”

55 Nopare mahala pare, wákiwapo wanawaka

---

‡ 27:48 Ona Zaburi 69:21. § 27:50 Kigeregu: “akása roho yake”.

* 27:51 “Pazira ya Nyumba Takatifu” ikawanya Nyumba Takatifu ipate wanu wengine wasingire Mahala Takatifu Pakulu (mahala pakuwepo Mwenyezimungu Mwaneyewe), ila nlongozi nkulu wa dini iye tu basi ákiwa na haki ya kwingira. † 27:51 Vikurire-vyo mana ake ikuwa Mwenyezimungu ndi akunishe. Kwa javyo, njira ya kwingira mahala paMwenyezimungu wafunguririwa wanu piya. ‡ 27:53 “Kaya Takatifu” Yerusalemu.

wengi wawenye, ewo wakiwona wari baidi. Ewo wânfulata Insa paakilawa Galileya, wakipita wakintumika.

⁵⁶ Munkonjo ákiwapo Mariyamu Madalena, Mariyamu mwengine mamaye Yakobu na Yusufu, pamoja na mama yawo wana wa Zebedeyu.

Kuzikiwa ka Insa

⁵⁷ Paifikire jironi, akija munu mmoja tajiri nkulu wa kaya ya Arimataya wakwitiwa Yusufu. Neye novyo ákiwa mwanafunzi wa Insa. §

⁵⁸ Nakufika karibu ya Pilatu, akinlebela apewe maiti a Insa are. Basi Pilatu ire akamuru apewe.

⁵⁹ Yusufu akitwala maiti are, akizingiriza kafani,

⁶⁰ akitula nkaburi rake ripya ratengeze njonga. Ikisa akipiringisira riwe rikulu panryango wa kaburi rire, akuka vyake.

⁶¹ Ákiwepo nopare Mariyamu Madalena pamoja na Mariyamu mwengine wekala mbere ya kaburi.

Kwikarira kaburi

⁶² Subuu yake, bandi ya ire suku yakutengeza sherehe*, wakulungwa wa dini na Mafarizeu wakijumulana, wakuka ka Pilatu,

⁶³ wakimwambira: “Mwenye, tikumbukira kuwa nlongo ire ári hai kâsema javi: ‘Bandi ya suku natu, nifufuka.’

⁶⁴ Kwa javyo, lavya ámuri kaburi rake ririm-bisiwe mpaka suku ya tatu, ipate wasije kuja wanafunzi wake kwiwa maiti ake are, ikisa

---

§ 27:57 Ona Yahaya 19:38. * 27:62 Suku yakutengeza sherehe ikiwa suku Mayahudi yawakitengeza kusinja micamba ya makondoo kábula ya jambo ra Pashukwa.

wawambire wanu kuwa ‘Insa kafufuka ka wafwi!’ Ukuja kuwa ulongo wa mwinsho-wu zaida wakwanza†.”

⁶⁵ Pilatu akiwambira javi: “Walavyeni masurudadu; muwapereke wakekarire kaburi-ro vyamwijiwa vyonse.”

⁶⁶ Basi ewo wakuka wakikarira na wakimatira riwe rire, na wakiwatenga masurudadu wakinang’anizira.

28

Kufufuka ka Insa

¹ Bandi ya sabadu, pakucere suku yakwanza ya sumana*, Mariyamu Madalena na mwana-muka mwengine wakwitiwa Mariyamu wakuka kuwona kukaburi rire.

² Noparepare, citenda kitikansi pakulu sana, konta laika wa Mwenyezimungu kesuka kulawa binguni, akija akipingirisa riwe rire, akikarira.

³ Kuwoneka kwake akiwoneka kamba kumensa, na mavazi ake ákiwa melupa vú kamba bafuta.

⁴ Na wofi wawo masurudadu ware wakitetema, wákiwa kamba wafwire.

⁵ Falakini laika ire akiwambíra wanawaka ware: “Umwe musope! Konta nukwijiwa kuwa mwankunsakula Insa âgomezere we pansalaba ire.

⁶ Epa aapo, kafufuriwa kamba vyaâsemire mwaneyewe. Njoni muwone mahala paâhaziwe.

---

† 27:64 “(Ulongo) wakwanza” ukwambiwa kuhusu masemo a Insa paambire kuwa iye Almasihi. * 28:1 Wakatí-wo kauli ya Mayahudi, suku yakwanza ya sumana ndi suku ya Jumapiri.

⁷ Ikisa ukani upesi, mukawambire wanafunzi wake kuwa kafufuriwa ka wafwi, nepa kalongorera Galileya. Eko ndi kamuka kummona. Epo nisa kukwambirani.”

⁸ Basi wanawaka ware wakilawa pakaburi pare upesi-upesi na wofi, kuno wakifurahi pakulu futi, wakituwa wakuka wakiwambira wanafunzi wake.

⁹ Kwa mpunde noure, Insa akisimanana nawo, akiwambira: “Salama!” Newo wakinfika karibu, wakinkola maulu, wakintukuza.

¹⁰ Ikisa Insa akiwambira: “Musope! Ukani mukawambire wanduzangu wo ke Galileya, noko waniwona.”

Kwereza ka ulongo ka masurudadu

¹¹ Wanawaka pawokire vyawo, sambi walawa masurudadu woka mpaka nkaya mure, wawambira wakulungwa wa dini piya vikunire vire.

¹² Basi, wakulungwa ware wakijumana pamoja na wazee wakitenda mpango, wakiwapa masurudadu ware nzuruku mwingi wawenye,

¹³ wakiwambira: “Semani javi: ‘Wanafunzi wake waja usiku wakimwiwa, ofwe tilarire.’

¹⁴ Guvinadoru, akisikira mwaha-wu, ofwe ti-sowera naye, tukulavyani wasi-wasi.”

¹⁵ Ewo nakutwala nzuruku ure, wakitenda kamba vyawafundiwe. Habari ire ikenera piya nkati ya Mayahudi mpaka rero.

Insa awatuma wanafunzi wake

¹⁶ Sambu, wanafunzi kumi na mmoja ware walawa woka Galileya, pamwango paâwalaizire Insa.

¹⁷ Pawammonire wakintukuza, iri kuwa wengine wákiwa na dana.

¹⁸ Insa akiwafika karibu, akiwambira javi: “Piya mamulaka a mbinguni na a duniya nipewa omi!

¹⁹ Basi ukani kabila piya, mukawatende wawe wanafunzi wangu, wozeni kwa zina ra Baba na Mwana pamoja na Roho Takatifu.

²⁰ Wafundeni wafulate piya vinu vyanukwamurireni. Kweli, omi niwa pamoja nomwe suku piya, mpaka mwinsho wa ulumwengu!”

Habari Ngema New Testament in Mwani

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mwani

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mwani

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

b59c64ed-0fe2-582b-99e7-8752eb16e763